

UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE GEOGRAFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE GEOGRAFIE

TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT

TURISM ȘI DEZVOLTARE POLICENTRICĂ.
STUDIU DE CAZ: MOINEȘTI, TÂRGU OCNA ȘI
SLĂNIC MOLDOVA

Cuvinte cheie: cluster turistic, policentricitate,
complementaritate, cooperare turistică,
interrelații, climatoterapie

Coordonator științific,
Prof. Univ. Dr. Popescu Claudia Rodica

Doctorand,
Gaman George

Cluj-Napoca, 2017

CUPRINS

<u>INTRODUCERE</u>	4
<u>1. ASPECTE TEORETICE, CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE</u>	13
<u>1.1. Considerații teoretice</u>	13
<u>1.1.1. Turism- Turism curativ</u>	13
<u>1.1.2. Dezvoltarea policentrică</u>	21
<u>1.1.3. Teoria sistemelor</u>	31
<u>1.1.4. Cluster turistic</u>	33
<u>1.1.5. Colaborare turistică</u>	36
<u>1.1.6. Destination Management Organization (DMT)</u>	38
<u>1.1.7. Exemple de bună practică: viziuni strategice</u>	44
<u>1.1.8. Preferințele și motivațiile turistului-pacient modern</u>	51
<u>1.1.9. Modalități de estimare a valorii potențialului turistic</u>	55
<u>1.1.10. Modalități de identificare a arealelor pretabile pentru climatoterapie</u>	58
<u>1.1.11. Brandul destinației turistice</u>	62
<u>1.2. Cadrul strategic și legislativ specific turismului curativ din România</u>	63
<u>1.3. Principii, metode și mijloace de cercetare</u>	66
<u>1.4. Din istoricul cercetărilor asupra localităților luate în studiu</u>	72
<u>1.4.1. Preocupări conexe</u>	72
<u>1.4.2. Preocupări specifice</u>	76
<u>1.5. Deziderate ale cercetării științifice</u>	77
<u>2. ASPECTE ISTORICE ȘI EVOLUTIVE ALE TURISMULUI CURATIV</u>	79
<u>2.1. Evoluția turismului curativ la nivel național</u>	79
<u>2.1.1. Perioada romană</u>	79
<u>2.1.2. Perioada pre-feudală și feudală</u>	80
<u>2.1.3. Perioada dintre secolul al XVIII-lea și mijlocul secolului al XIX-lea</u>	81
<u>2.1.4. Perioada dintre mijlocul secolului al XIX-lea și 1918</u>	81
<u>2.1.5. Perioada cuprinsă între anii 1918-1945</u>	83
<u>2.1.6. Perioada cuprinsă între 1946 și 1960</u>	85
<u>2.1.7. Perioada cuprinsă între anii 1961-1975</u>	85
<u>2.1.8. Perioada cuprinsă între 1976 și 1990</u>	86
<u>2.1.9. Perioada cuprinsă între 1990 și prezent</u>	86
<u>2.2. Evoluția turismului curativ la nivelul celor trei localități luate în studiu</u>	88
<u>3. PROBLEMATICA STAȚIUNILOR BALNEARE, CLIMATERICE ȘI BALNEOCLIMATERICE DIN ROMÂNIA</u>	97
<u>3.1. Gradul de accesibilitate</u>	97
<u>3.2. Baza materială specifică și conexă turismului curativ</u>	98
<u>3.3. Personalul</u>	100
<u>3.4. Acțiunile de promovare</u>	100
<u>3.5. Lipsa diversității ofertei turistice</u>	100
<u>3.6. Analiza SWOT a fenomenului turistic curativ din Romania</u>	102
<u>4. ELEMENTELE CADRULUI NATURAL ȘI ANTROPIC AL STUDIULUI DE CAZ CARE INFLUENȚEAZĂ FENOMENUL TURISTIC LOCAL</u>	105
<u>4.1. Localizare geografică</u>	105
<u>4.2. Petrografia și geologia</u>	107
<u>4.3. Solurile</u>	108
<u>4.4. Infrastructura tehnico-edilitară</u>	109
<u>4.5. Infrastructura de comunicație</u>	110
<u>4.6. Servicii complementare</u>	111
<u>4.7. Atracțiile turistice din împrejurimi</u>	114

<u>5. POTENȚIALUL TURISTIC AL STAȚIUNILOR MOINEȘTI, TÂRGU OCNA ȘI SLĂNIC MOLDOVA</u>	116
<u>5.1. Potențialul turistic natural</u>	116
<u>5.2. Patrimoniul turistic antropic</u>	125
<u>5.3. Baza materială turistică</u>	134
<u>6. CIRCULAȚIA TURISTICĂ ÎNREGISTRATĂ ÎN MOINEȘTI, TÂRGU OCNA ȘI SLĂNIC MOLDOVA</u>	145
<u>7. METODĂ DE ESTIMARE A VALORII FONDULUI TURISTIC AL UNEI STAȚIUNI BALNEOCLIMATERICE IDEALE ȘI IMPLEMENTAREA ACESTEIA ÎN CADRUL STUDIILOR DE CAZ</u>	150
<u>7.1. Valoarea turistică al unei stațiuni balneoclimaterice ideale</u>	150
<u>7.1.1. Potențialul natural</u>	151
<u>7.1.2. Potențialul antropic</u>	155
<u>7.1.3. Baza materială turistică</u>	158
<u>7.2. Valoarea turistică a stațiunilor Moinești, Târgu Ocna și Slănic Moldova</u>	163
<u>7.2.1. Valoarea turistică a atracțiilor naturale</u>	164
<u>7.2.2. Valoarea turistică a atracțiilor antropice</u>	165
<u>7.2.3. Valoarea turistică a bazei materiale</u>	165
<u>7.2.4. Graficele valorilor turistice totale</u>	167
<u>8. IDENTIFICAREA MOTIVAȚIILOR ȘI PREFERINȚELOR TURISTULUI PACIENT AUTOHTON. PREMISE DE IMPLEMENTARE A CLUSTERULUI TURISTIC MOINEȘTI-TÂRGU OCNA-SLĂNIC MOLDOVA</u>	171
<u>8.1. Obiectivele chestionarului aplicat</u>	172
<u>8.2. Rezultate</u>	173
<u>8.3. Categoriile de turiști-pacienți identificate</u>	195
<u>8.4. Recomandări de bază pentru stațiunile românești</u>	196
<u>8.5. Concluzii</u>	196
<u>9. CONSTITUIREA CLUSTERULUI MOINEȘTI-TÂRGU OCNA-SLĂNIC MOLDOVA PE BAZA UNUI MODEL DE DEZVOLTARE POLICENTRICĂ. ADAPTARE DUPĂ STRUCTURA UNUI PLAN DE MANAGEMENT AL DESTINAȚIEI</u>	199
<u>9.1. Analiza condiționărilor exogene fenomenului turistic</u>	204
<u>9.2. Evaluarea potențialului turistic al clusterului Moinești, Târgu Ocna și Slănic Moldova</u>	206
<u>9.2.1. Analiza SWOT</u>	206
<u>9.2.2. Trendurile și preferințele pieței</u>	208
<u>9.2.3. Industriile conexe și cele cu rol de suport pentru turism</u>	209
<u>9.3. Identificarea și analiza competitorilor (diferențiere, compararea performanțelor, sezonabilitate, umărirea continuă a concurenților)</u>	211
<u>9.4. Stabilirea interrelațiilor dintre componentele bazei materiale turistice în vederea constituirii clusterului turistic</u>	216
<u>9.5. Brandul turistic Moinești-Târgu Ocna-Slănic Moldova: tratează, previne, descoperă, explorează</u>	234
<u>9.6. Procesul de promovare</u>	239
<u>9.7. Îmbunătățirea și diversificarea ofertei turistice din cadrul viitorului cluster turistic</u>	243
<u>CONCLUZII</u>	250
<u>BIBLIOGRAFIE</u>	254
<u>WEBOGRAFIE</u>	272
<u>ANEXA 1</u>	274
<u>ANEXA 2</u>	278
<u>ANEXA 3</u>	281
<u>ANEXA 4</u>	285
<u>ANEXA 5</u>	286
<u>ANEXA 6</u>	287

<u>ANEXA 7</u>	288
<u>ANEXA 8</u>	289
<u>ANEXA 9</u>	290
<u>ANEXA 10</u>	291
<u>ANEXA 11</u>	292
<u>ANEXA 12</u>	293
<u>ANEXA 13</u>	294
<u>ANEXA 14</u>	295
<u>ANEXA 15</u>	296
<u>ANEXA 16</u>	297
<u>ANEXA 17</u>	298
<u>ANEXA 18</u>	299
<u>ANEXA 19</u>	300
<u>ANEXA 20</u>	301
<u>ANEXA 21</u>	302
<u>ANEXA 22</u>	303
<u>ANEXA 23</u>	304
<u>ANEXA 24</u>	305
<u>ANEXA 25</u>	306
<u>ANEXA 26</u>	307
<u>ANEXA 27</u>	308
<u>ANEXA 28</u>	309
<u>ANEXA 29</u>	310
<u>ANEXA 30</u>	311
<u>ANEXA 31</u>	312
<u>ANEXA 32</u>	313
<u>ANEXA 33</u>	314
<u>ANEXA 34</u>	315
<u>ANEXA 35</u>	328
<u>ANEXA 36</u>	329
<u>ANEXA 37</u>	330
<u>ANEXA 38</u>	331
<u>ANEXA 39</u>	332

INTRODUCERE

Structura tezei este împărțită pe nouă capitole, acestea la rândul lor cuprinzând mai multe subcapitole, secțiuni și subsecțiuni. Primul capitol cuprinde considerații teoretice cu privire la o serie de concepte care cuprind în câmpul lor lexical noțiunile de turism și dezvoltare policentrică. Având în vedere obiectivul actualei lucrări științifice am decelat acele concepte care respectă condițiile de implementare și funcționare a unei dezvoltări policentrice: sistem, cluster turistic, colaborare turistică.

Pe lângă acestea, voi evidenția preferințele și motivațiile turistului-pacient modern pentru ca oferta turistică rezultată să țină cont de așteptările turiștilor, metode de estimare a valorii potențialului turistic, metode de identificare a arealelor pretabile pentru climatoterapie și brandul destinației turistice. De aici nu lipsesc principiile metodele și mijloacele de cercetare. În vederea corelării ofertei turistice ce se dorește a fi realizate cu legislația în vigoare, voi menționa aspecte cu privire la cadrul strategic și legislativ specific turismului curativ din România. Acest capitol include, de asemenea, enumerarea cercetărilor asupra localităților luate în studiu din prisma preocupărilor conexe și a celor specifice, limitele cercetării științifice ale subsemnatului, precum și viitoare direcții de cercetare.

Înainte de a analiza potențialul turistic al polilor locali incluși în studiul de caz, voi recurge la prezentarea evoluției turismului curativ la nivelul teritoriului României, din Antichitate și până în prezent.

În următorul capitol, voi reliefa problematica stațiunilor balneare, climaterice și balneoclimaterice din România cu privire la gradul de accesibilitate, baza materială specifică și conexă turismului curativ, personalul, acțiunile de promovare, diversitatea ofertei turistice, urmate de o analiză SWOT pentru a stabili diagnosticul actual și prospectiv ce va avea un rol important în implementarea măsurilor de dezvoltare a fenomenului turistic.

Deoarece voi urmări o analiză profundă a turismului local, capitolul cu numărul patru va prezenta elementele cadrului natural și antropocentric ale studiului de caz care dețin influență asupra fenomenului turistic curativ.

Cel de-al cincilea capitol va conține aspecte legate de potențialul turistic al localităților incluse în studiul de caz, cu scopul de a evidenția situația precară a fenomenului turistic în ciuda factorilor terapeutici existenți și mai ales necesitatea diversificării ofertei turistice. Astfel vor fi prezentate elemente ale potențialului turistic natural, antropocentric și ale bazei materiale turistice, precum unitățile de cazare, de alimentație, structurile de tratament și agrement.

Capitolul succesiv, deși este cel mai mic din punct de vedere cantitativ, va prezenta evoluția circulației turistice din Moinești, Târgu Ocna și Slănic Moldova, aspect ce reflectă cea mai cuprinzătoare imagine a situației turismului local.

Următorul capitol va deține primul element de originalitate și va veni în completarea precedentului, conținând o metodă de estimare a valorii potențialului turistic al unei stațiuni balneoclimaterice, model ce a fost aplicat pe fiecare localitate analizată. Acest capitol poate avea un rol de sinteză a celui anterior, deoarece pe baza analizei fondului turistic voi realiza o ierarhie între cele trei stațiuni care va contribui în luarea unor măsuri menite să ofere funcționalitate posibilului cluster turistic, și anume acel atribut de complementaritate între stațiuni, pentru ca oferta turistică la nivelul clusterului să fie viabilă.

Odată realizată situația fenomenului turistic al stațiunilor, demonstrarea avantajelor și lipsurilor luate în ansamblul lor, se conturează cel de-al optulea capitol, care dorește să atragă atenția asupra faptului că strategia de dezvoltare turistică trebuie să țină cont mai ales de populația locală, întrucât ea este la curent cu situația locală generală și este conștientă de punctele tari și slabe ce pot fi valorificate, respectiv înlăturate în vederea eficientizării fenomenului turistic. În al doilea rând, acest capitol, prin ancheta demarată asupra rezidenților (turiști-pacienți, posibili turiști-pacienți) dorește să afle preferințele și motivațiile acestora vis-a-vis de un sejur turistic curativ, de situația actuală a turismului, cu privire la posibilitățile de

dezvoltare, la viziunea lor asupra ierarhiei turistice dintre cele trei localități, cu referire la ce îi lipsește fiecărei localități pentru a se alinia cu celelalte, urmând ca oferta turistică a viitorului cluster turistic să țină cont de acestea.

În ultimul capitol voi găsi răspunsul la cea mai importantă întrebare: dacă Slănic Moldova se remarcă prin terapia cu apele minerale, Târgu Ocna prin salinoterapie, atunci Moinești prin ce ar trebui să se remarce? Astfel, voi descoperi, prin măsurătorile efectuate pe teren, faptul că municipiul Moinești poate oferi servicii de climatoterapie, fapt ce asigură compatibilitatea celor trei stațiuni în vederea formării clusterului turistic. Odata rezolvată această problemă voi trece la următorul pas, acela de a asigura comunicarea între baza de cazare și baza de alimentație, care constituie elemente sine qua non în compatibilitatea și complementaritatea relațiilor dintre cele trei stațiuni. Urcând spre varful piramidei, voi stabili interrelații între companiile de transport, agențiile de turism, centrele de promovare turistică. În continuare, pe lângă stabilirea brandului, a programului unui sejur curativ, a procesului de promovare, voi recurge la măsuri în vederea eficientizării viitorului cluster, adică pentru creșterea gradului de complementaritate și compatibilitate între stațiuni, deci la diversificarea ofertei turistice.

1. ASPECTE TEORETICE, CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE

Primul capitol intitulat „*Aspecte teoretice, conceptuale și metodologice*” cuprinde considerații teoretice cu privire la o serie de concepte care cuprind în câmpul lor lexical noțiunile de turism și dezvoltare policentrică.

1.1. Teorie

Având în vedere obiectivul actualei lucrări științifice am decelat acele concepte care respectă condițiile de implementare și funcționare a unei dezvoltări policentrice: sistem, cluster turistic, colaborare turistică. Pe lângă acestea, am evidențiat preferințele și motivațiile turistului-pacient modern pentru ca oferta turistică rezultată să țină cont de așteptările turiștilor, metode de estimare a valorii potențialului turistic, metode de identificare a arealelor pretabile pentru climatoterapie și brandul destinației turistice.

Turismul curativ a luat naștere din nevoia de refacere a sănătății, fiind practicat din cele mai vechi timpuri. Reprezintă tipul de turism existent în stațiunile balneare, climaterice și balneoclimaterice, ce se bazează pe utilizarea unor resurse cunoscute pentru valorile lor terapeutice (factori naturali de cură), după caz: ape termale, ape minerale, nămoluri terapeutice, mofete, saline, bioclimat favorabil.

Conceptul de *dezvoltare teritorială policentrică* constă în valorificarea superioară a resurselor existente în regiunile europene și integrarea teritorială a zonelor locuite, una din prioritățile teritoriale de dezvoltare a Uniunii Europene fiind instituirea unui sistem urban policentric și echilibrat și un nou parteneriat urban-rural. Prin această măsură se vizează trecerea de la monocentrism (mărirea decalajului economico-social al centrului față de așezările din apropierea acestuia) la policentrism (scăderea forței de atracție a marilor centre și repartizarea relativ echilibrată în teritoriu a activităților generatoare de funcții, fapt ce încurajează cooperarea dintre poli de diferite ranguri), ce are ca scop dezvoltarea regională echilibrată și eliminarea disparităților regionale (Revista Urbanismul, 2010).

Conceptul de *sistem* constituie un „complex de elemente aflate în interdependență, care constituie un întreg organizat după anumite criterii”, având caracter natural (sistem solar, sistem biologic) și antropoc (sistem economic, social, tehnic) (Erdeli, Ielenicz, 1999, p. 292).

Clusterul turistic reprezintă o concentrare geografică a companiilor și instituțiilor interconectate în activitățile turistice, acestea incluzând furnizori, servicii, guverne, instituții, universități, competitori (Capone, 2004), un set de atracții diferențiate turistic, concentrate într-un areal geografic cu facilități și servicii de calitate, eficiență colectivă, coeziune socială și politică, management ale rețelelor de companii ce generează avantaje competitive și comparative (Beni, 2003).

Colaboarea turistică este un proces ce presupune o etapă de antecedente ce coincide cu situația existentă cu privire la disfuncționalități, rețelele existente, viziuni comune, stimulente, conduită, o etapă a stabilirii problemei ce se concretizează în găsirea problemei comune a actorilor ce activează în turism, recunoașterea interdependenței, stabilirea consensului asupra părților interesate legitime, beneficiile și proeminențele percepute pentru părțile interesate, o etapă a stabilirii direcției de rezolvare ce constă în stabilirea scopurilor, a regulilor, îmbinarea informațiilor, examinarea opțiunilor, organizarea de subgrupe, etapa structurării ce presupune formalizarea relațiilor, asumarea unor roluri, elaborarea de sarcini, monitorizarea și controlul activităților, și o etapă de rezultate ce însumează impactul și beneficiile ce derivă din procesul de colaborare. Implementarea cu succes a acestui multi-parteneriat s-a datorat în special acordării atenției comunității locale, prin educație, conștientizare și implicare (Selin, 1995).

Managementul destinației turistice poate fi definit ca procesul de creație, ghidare și ajustare a factorilor care participa la crearea unui produs turistic autentic a unei destinații de către

o echipă de management care trebuie să țină cont de principiile managementului oricărui sistem care urmărește profit și de sarcinile precum: asigurarea cadrului normativ, asigurarea unor activități cooperative și complexe ale unor grupuri variate, asigurarea competitivității strategice și creșterea valorii destinației (Geić, 2010; Magaș, 2003).

În ceea ce privește *preferințele și motivațiile turistului modern*, acesta se diferențiază net față de cel tradițional prin prisma faptului că acesta dorește să acumuleze o cantitate mare de informații, să-și improvizeze nivelul de cultură, să viziteze cât mai multe resurse, atracții, obiective turistice într-un timp cât mai scurt și să cunoască cât mai mulți oameni cu mentalități, culturi și stiluri de viață diferite. De asemenea, turistul modern este atras de spectaculos, de experiențe, fenomene unice, autentice, originale, dorește un sejur cât mai activ și diversificat în care să practice o gamă largă de forme de turism. În același timp acordă o mai mare atenție securității și stării de sănătate personale, căutând, în primul rând, confortul și relaxarea (Pirnar, Icoz & Icoz, 2010).

Demn de menționat este faptul că unicul studiu cu privire la *identificarea și ierarhizarea arealelor ce prezintă condiții bioclimatice* a fost realizat de Blazejczyk. Astfel, arealele ce prezintă favorabilitate din acest punct de vedere sunt cele cu expoziție sudică (dispun de un timp îndelungat de energie solară), plajele (prezența aerosolilor marini), pădurile tinere și uscate, parcurile vechi (grație condițiilor bune de temperatură și umiditate, aerului curat, calm și prezenței unor agenți biologici specifici). Areele ce dispun de favorabilitate moderată sunt arealele tabulare caracterizate de microclimat stimulat, cu o variabilitate mare zilnică, arealele cu expoziție nordică, estică și vestică ce prezintă fluctuații ale condițiilor termice din cauza cantității scăzute de radiații solare, pădurile umede ce pot provoca zăpușeală în zilele călduroase din cauza umidității aerului, și arealele rezidențiale ce nu prezintă densitate mare. Următoarea treaptă este cea a arealelor ușor favorabile ce cuprind punctele inferioare ale văilor unde se creează condiții de ceață, inversiuni termice și umiditate ridicată, și arealele cu densitate mare de construcții. Teritoriile care nu dispun de condiții bioclimatice favorabile sunt mlaștinile și pădurile cu umiditate ridicată, arealele industriale (Blazejczyk, 1994).

În vederea corelării ofertei turistice ce se dorește a fi realizate cu legislația în vigoare, am menționat aspecte cu privire la cadrul strategic și legislativ specific turismului curativ din România.

Alte concepte analizate au fost cele de turism, turism curativ, wellness, spa, destination management organization.

În plus, au fost decelate viziuni de bună practică cu privire la dezvoltarea policentrică („POLYCE- Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe”- Bratislava, Budapesta, Ljubljana, Praga și Viena; „The case for agglomeration economies in Europe”- orașul Lyon și regiunea Rhone-Alpes; „A Strategic Knowledge and Research Agenda on Polycentric Metropolitan Areas”- Linköping-Norrköping (Suedia), Gdańsk-Gdynia-Sopot (Polonia), Leipzig-HalleDresden (Germania), Rotterdam-The Hague (Olanda), Porto (Portugalia), Milan (Italia)).

1.2. Principii și metode aplicate

Conform obiectivului suprem al prezentului studiu, instituirea sistemului turistic curativ Moinești-Târgu Ocna-Slănic Moldova, cercetarea s-a bazat, de asemenea, pe o serie de principii sistematice reieșite din paradigma structuralist-sistemică ce se remarcă prin viziunea sa integratoare în domeniul geografiei. Concludente în acest sens sunt principiul structurii omogene și neomogene conform căruia „existența structurii sistematice este legată de diferențierea și diversitatea părților componente”, o condiție sine qua non a sistemului propus fiind aceea de a exista o diversitate a componentelor sub-sistematice, o diferențiere a ofertelor turistice din fiecare localitate componentă, principiul zonalității și azonalității conform căruia în dezvoltarea unui sistem trebuie să se țină cont de zonalitatea geografică care, în actualul studiu, se referă la modul de repartiție a fenomenelor naturale geografice ce joacă un rol important în conturarea condițiilor

de climatoterapie (Trofimov & Panasjuk, 1984, citați de Zotic, 2005, p. 71). Un alt principiu sistem pe care se bazează prezenta cercetare este cel al vecinătății apropiate ce presupune analiza condițiilor și factorilor cei mai apropiați în teritoriu, ce influențează dezvoltarea policentrică prin turism, în cazul de față accentul centrându-se pe condiționările exogene ale fenomenului turistic (ex: atracțiile turistice din împrejurimi, politicile de dezvoltare a turismului la nivel județean, regional) (Trofimov & Panasjuk, 1984, citați de Zotic, 2005, p. 74).

În ceea ce privește metodele studiului geografic, metoda geografică și cea cartografică sunt considerate ca fiind specifice acesteia. Având în vedere obiectivele studiului de față, enumerăm următoarele metode:

a) metoda analizei- coincide cu diagnoza detaliată asupra elementelor patrimoniului turistic și a condițiilor naturale și socio-economice concrete unui teritoriu, cu scopul de a cunoaște caracteristicile acestora, evoluția lor și modul de încadrare în ansamblul teritorial dat. Așadar, această metodă pune accent pe analiza amănunțită asupra elementelor din exterior ce condiționează turismul din cele trei localități luate în studiu (factorii geologici, petrografici, pedologici, morfologici, hidrografici, ai vegetației, faunei și solurilor), dar și asupra ofertei turistice primare (atracțiile naturale, antropice) și celei derivate (infrastructura de cazare, alimentație, tratament, transport turistic, evenimente cu atractivitate turistică). Metoda analizei s-a răsfrâns și asupra conceptelor examinate (definiții și caracteristici) ce au stat la baza conturării dezvoltării policentrice prin turism.

b) metoda observației ce „vizează o gamă extrem de largă de procese derulate în câmpul regional, atât într-o manieră selectivă, specifice, pe componente sistemice, cât mai ales la nivelul relațiilor de interacțiune dintre acestea” (Cocan, 2002, p. 105). Observația geografică poate fi directă în sensul în care specialistul se deplasează la fața locului pentru surprinderea 68 aspectelor ce țin de fenomenul turistic, și indirectă, aceasta din urmă fiind utilizată în cazurile în care arealul studiat prezintă accesibilitate redusă sau întindere mult prea mare în comparație cu timpul avut la dispoziție pentru cercetare;

c) metoda sintezei- pentru a înțelege fenomenul turistic în toată complexitatea sa din arealul de studiu ales, în ceea ce privește informațiile culese pentru analiza detaliată a părților componente se necesită a fi integrate într-o reprezentare unitară. Această metodă se dovedește a fi foarte utilă vis-a-vis de obiectivul principal al tezei de doctorat: realizarea unei cluster turistic la nivelul triunghiului Moinești-Târgu Ocna, Slănic Moldova, format pe principiile dezvoltării policentrice, deoarece pentru a contura o ofertă turistică comună, la nivelul celor trei localități, este necesară o sinteză tuturor elementelor patrimoniului turistic pentru a evidenția autenticitatea, specificitatea turistică a fiecărei localități;

d) metoda cartografică reprezintă metoda capabilă să redea la modul cel mai eficient situația existentă a fenomenului turistic și a elementelor ce îl condiționează: contextualizarea la nivel județean, situația stratului petrografic, geologia, suprafața pedologică, rețeaua hidrografică, invelișul de vegetație, repartitia teritorială a atracțiilor naturale și antropice, repartitia teritorială a unităților de cazare și alimentație;

e) metoda grafică include pozele, tabelele, diagramele, materialele turistice de promovare (pliante, afișe, hărți), prezentări video ale propunerilor de amenajare, iar instrumentele (mijloacele) folosite sunt CorelDraw 4x, Adobe Photoshop C6, Blender, și Microsoft Excel 2010. Software-urile de grafică precum CorelDraw 4x și Adobe Photoshop C6 au fost utilizate în vederea realizării unor logo-uri pentru sistemul turistic propus și pentru fiecare destinație.

f) metoda comparativă se dovedește a fi destul de elocventă în conturarea scenariului de dezvoltare policentrică prin turism, deoarece se impune ca o necesitate stringentă realizarea unei comparații între patrimoniul turistic a fiecărei localități, această metodă fiind eficientă în conturarea unor oferte turistice distincte pentru fiecare destinație. În vederea elaborării unei oferte turistice generale funcționale, se recomandă o analiză comparativă a factorilor terapeutici naturali, a atracțiilor naturale, antropice, a bazei materiale turistice, a distribuției în teritoriu, a gradului de accesibilitate pentru a se verifica compatibilitatea, a se stabili o ierarhie și a se

contura o serie de propuneri pentru destinațiile luate în studiu, în vederea asigurării relațiilor de policentricitate.

g) metoda matematică este folosită cu precădere în procesul de estimare a valorii potențialului turistic al celor trei localități în parte. În acest sens, sistemul de bonitare cuprinde un interval de notare de la 1 la 10, iar analiza se centrează pe fiecare element al fiecărei categorii a ofertei turistice primare și derivate. Operația matematică utilizată este media aritmetică ce are ca scop conturarea notei medii a fiecărei categorii de resurse și a fiecăreia dintre ofertele turistice existente ale patrimoniului general turistic, instrumentul folosit fiind Microsoft Excel 2010;

h) metoda bonității, prin intermediul căreia s-a realizat un sistem de bonitare în vederea estimării valorii potențialului turistic a unei stațiuni balneoclimaterice ideale și a celor trei localități luate în studiu. Astfel, pentru fiecare componentă a potențialului hidrografic, morfologic, climateric, potențialului antropic, s-a realizat o bonitare care a avut în vedere preferințele, pretențiile turistului modern și ceea ce ar trebui să ofere, din punct de vedere turistic, o stațiune balneoclimaterică. Un alt sistem de bonitare a fost materializat și în vederea întocmirii hărților ce prezintă gradul de pretabilitate a arealelor din Moinești, Târgu Ocna și Slănic Moldova pentru efectuarea climatoterapiei;

i) metoda statistică se dovedește a fi utilă în gestionarea datelor cu privire la circulația turistică, cu ajutorul cărora se poate determina sezonabilitatea turistică, gradul de ocupare pe diferite tipuri de unități de primire turistică etc., dar și în interpretarea chestionarelor elaborate în cele trei studii de caz, prin indicatori statistici precum: frecvența, frecvența relativă, varianța, abaterea standard, coeficientul de variabilitate, procentul cumulativ.

k) metoda anchetei se va utiliza cu ajutorul instrumentului de tip chestionar, prin care se urmărește percepția populației locale vis-a-vis de fenomenul turistic, propuneri pentru îmbunătățirea și diversificarea ofertei turistice și conturarea preferințelor, motivațiilor turistului modern. Această metodă este una dintre cele mai importante din acest studiu, întrucât „numeroase elemente din sfera mentală, culturală sau comportamentală, nu pot fi percepute în adevărata lor semnificație, decât prin introspecții la nivel de individ uman” (Cocean, 2002, pg 106). Efectuarea ei a constat în parcurgerea următoarelor etape: pregătirea anchetei, redactarea și aplicarea chestionarului, prelucrarea și interpretarea rezultatelor anchetei, redactarea și comunicarea rezultatelor anchetei;

2. ASPECTE ISTORICE ȘI EVOLUTIVE ALE TURISMULUI CURATIV

Înainte de a analiza potențialul turistic al stațiunilor incluse în studiul de caz, am recurs la prezentarea evoluției turismului curativ la nivelul teritoriului României, din Antichitate și până în prezent, precum și cea a localităților incluse în studiul de caz.

2.1. Nivel național

Creșterea nivelului de trai, bunăstarea economică, pe de o parte, și creșterea oboselii fizice și psihice, răspândirea unor boli, nevoia de odihnă și recreere, pe de altă parte, au dat frâu liber apariției turismului curative în perioada romană. Exemple elocvente în acest sens sunt amenajările complexe, cu un nivel ridicat de dotare de la Băile Herculane (Ad aqua Herculi Sacras- Ad Mediam), Geoagiu-Băi (Germisara), Călan (Aque), Moneasa, Ocna Mureș (Salinae), Sovata, Felix (Ciangă, 2007).

Părăsirea acestui teritoriu de către romani, încoronată cu lipsa aplicării științei de captare și folosire a apelor termale și minerale, migrația popoarelor care a declanșat nenumărate conflicte, bolile contagioase și noua concepție imorală asupra băilor, au dus la distrugerea majorității stațiunilor ridicate în perioada dinaintea de 275 d. Hr. (Berlescu, 1982).

Odată cu începutul dominației habsburgice și a încheșării relațiilor capitaliste în principatele istorice, turismul curativ cunoaște o relansare prin intermediul valorificării unor surse hidrice (minerale și termale) de la Balta Albă, Olănești, Călimănești, Strunga, Băile Homorod, Băile Felix, Băile 1 Mai, Băile Herculane, Borsec, Slănic Moldova, Bălțătești, Vatra Dornei, Buziaș, Bazna, Vâlcele, Broșteni, Borca, Băile Tușnad, Băile Hebe, Covasna, Moneasa, Băile Episcopiei (Berlescu, 1982).

În perioada 1850-1918, cercetările legate de sursele hidrominerale și termale se extind la nivel teoretic și teritorial, fenomen ce duce la crearea unor stabilimente specifice în perimetrul lanțului vulcanic din Carpații Orientali (Băile Tușnad, Sovata, Malnaș Băi, Toplița, Sângeorz Băi), pe Valea Oltului (Govora, Olănești, Călimănești) și în vestul țării, pe această cale, numărul de stațiuni crescând până la 20 (Ciangă, 2007). Tot în această perioadă, grație cercetărilor asupra valențelor curative ale climatului, apare prima stațiune climaterică montană la Sinaia.

Până atunci, turismul balnear românesc se dovedea a fi capabil să concureze cu cel din țările vestice, mai ales prin acordarea de medalii de aur și argint pentru apele de la Slănic Moldova, Borsec, Covasna, Căciulata, Breazu, Bălțătești cu ocazia participării la expoziții universale și internaționale de la Paris, Viena, Berlin (Berlescu, 1982).

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, înainte de primul război mondial, turismul curativ românesc se remarcă și prin existența unor sanatorii din zona litoralului care valorifică climatul marin (Mamaia), dar și calitățile terapeutice ale lacurilor sărate de la Techirghiol și Eforie (Ciangă, 1997).

Prima conflagrație mondială a afectat din plin întreg turismul românesc, inclusiv pe cel curativ. Cei patru ani de război au afectat profund baza materială a stațiunilor balneoclimaterice, cea mai afectată în acest caz fiind Slănic Moldova, anul 1917 găsind-o, în cea mai mare parte, distrusă (Ciangă, 1997).

După anul 1918, au loc încercări de reabilitare a bazei materiale turistice românești. În ceea ce privește situația turismului curativ, acesta pierde un număr însemnat de stațiuni, însă câștigă altele, care se alătură cu succes celor apărute în secolul al XVIII-lea (Ciangă, 1997, p. 17-18).

Scenariul de după primul Război Mondial se repetă și după cel de-al doilea, atunci când se înregistrează o scădere drastică a eficienței social-economice, inclusiv a turismului curativ. Baza materială a stațiunilor existente este serios afectată, însă starea turismului curativ românesc

se complică în anul 1948, atunci când are loc naționalizarea mijloacelor de producție, ce duce la dispariția unor stațiuni și la întârzierea reabilitării altora (Ciangă, 1997).

O redresare a situației se observa începând cu anul 1960, atunci când se înființează stațiunea Poiana Brașov, când se începe derularea investițiilor în zona litorală fiind modernizate stațiunile Mamaia, Eforie, Mangalia și edificate Olimp, Neptun, Jupiter, Cap Aurora, Venus, Saturn, Năvodari, Costinești, și când sunt extinse și readaptate cererii turistice stațiunile balneoclimaterice și cele climaterice. În plus, în această perioadă apar noi stațiuni balneare (Ciangă, 1997, p. 20-21).

După anul 1975, investițiile în turism sunt tot mai reduse, iar baza materială înregistrează o deregradare continuă. Stațiunile balneoclimaterice și cele climaterice sunt intens afectate, iar ca o cauză a acestor aspecte, sosirile turistice cunosc o scădere drastică (Ciangă, 1997).

După 1990, se observă un proces accentuat de deteriorare a vieții social-economice la nivelul întregii țări, ce resimțit din plin și de sfera turismului, cea mai afectată componentă fiind baza materială (baza de cazare, de agrement, infrastructura de transport) (Ciangă, 1997).

Conform diagramei de mai jos, numărul cel mai mare al stațiunilor românești cu profil curativ corespunde cu perioada cuprinsă între 1919 și 1945, interval temporal în care turismul montan a cunoscut o dezvoltare fără precedent, fenomen ce s-a concretizat în apariția unor stațiuni montane ce au valorificat valențele curative ale bioclimatului local, situație neatinsă nici în momentul de față. Analizând situația turismului curativ românesc din anul 1945, se poate afirma faptul că declinul acestuia a început după cel de-al doilea război mondial și continuând până în prezent.

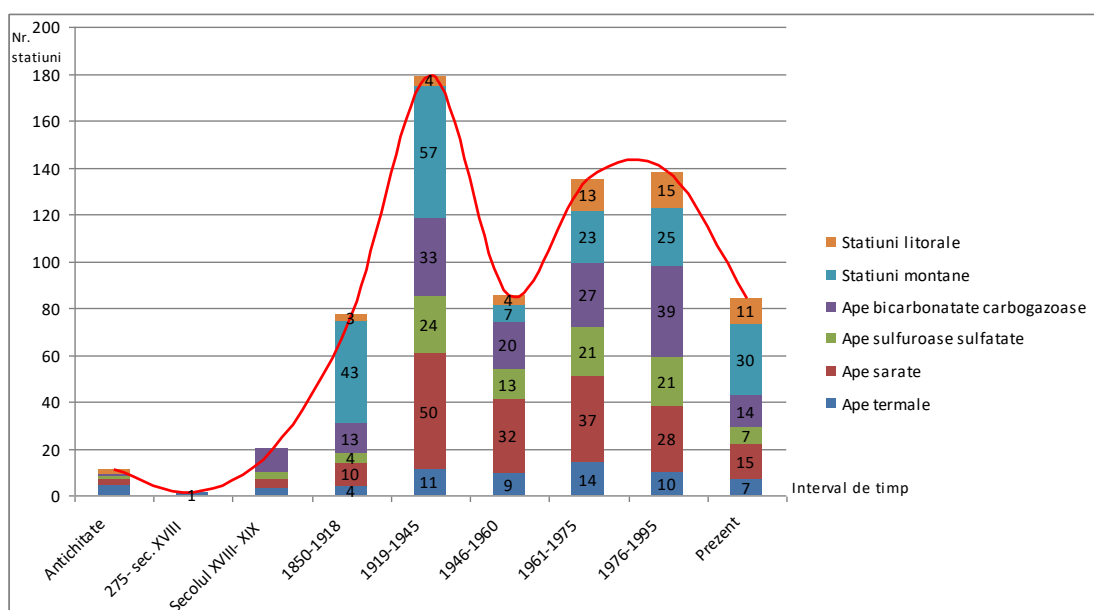

Fig. 1. Diagrama evoluției cantitative a stațiunilor turistice românești din Antichitate și până în prezent

2.2. Nivel local

Evoluția turismului de pe teritoriul administrativ al municipiului Moinești este strâns legată de descoperirea și evoluția amenajărilor apelor minerale din Parcul Băi.

Începuturile fenomenului turistic din Târgu Ocna se leagă de descoperirea izvoarelor minerale din cadrul arealului viitoarei stațiuni Băile Nastasache, așezată în nord-vestul actualului oraș, pe arealul Parcului Măgura, la poalele muntelui ononim, ale căror primă menționare datează din 1846, atunci când revista „Albina românească”, anunța deschiderea a „două fântâni

de apă minerale, de curand descoperite în mahalaua Târgului Ocna”. Primele analize chimice asupra acestor ape s-au efectuat în 1846 de către doctorul Aga C. Vârnav și farmacistul Pavlovici, însă abia în 1883, doctorul Samuel Konya publică analiza chimică a tuturor celor 7 izvoare.

În 1912 apar primele băi organizate (40 cabine și 70 căzi), apa de izvor fiind încălzită cu ajutorul pietrelor de râu înfierbântate, iar în zona centrală existau trei hoteluri, din care unul, în 1900, avea 52 camere, dotări ce au transformat parcul într-un complex balneoclimateric.

În anul 1966 s-au demarat lucrările pentru deschiderea minei „Trotuș” ceea ce avea să devină principalul sanatoriu din Târgu Ocna.

Față de celelalte două centre urbane, localitatea Slănic Moldova a apărut și s-a dezvoltat datorită resurselor minerale care au consacrat fenomenul turistic. Dacă municipiul Moinești a cunoscut înflorire economică grație exploatării petrolului, iar orașul Târgu Ocna s-a dezvoltat pe baza exploatării depozitelor de sare, economia actuală a stațiunii Slănic Moldova s-a bazat, încă de la început, pe utilizarea apelor minerale ale căror compoziție chimică variată și eficiență terapeutică au fost recunoscute și peste hotare.

Prima amenajare axată pe valorificare apelor minerale este realizată de același vânător care, în 1810, în proximitatea acestora, construiește un lăcaș de cult, iar în jurul acestui edificiu ridică locuințe și băi speciale pentru persoanele care doreau să urmeze tratament. Până în anul 1820, pe valea Slănicului existau 40 camere, iar numărul vizitatorilor era într-o continuă creștere grație răspândirii rapide a eficienței terapeutice ale izvoarelor. Modul de preparare al băilor era același ca și în cazul celorlalte două localități, prin încălzirea apei minerale cu pietre incinse (Nicoară & Bușnea, 1981).

Cele două războaie mondiale au distrus stațiunea în cea mai mare parte, o nouă perioadă de înflorire pentru Slănic Moldova având loc după procesul de naționalizare a stațiunilor balneoclimaterice din 1948.

3. PROBLEMATICA STAȚIUNILOR BALNEARE, CLIMATERICE ȘI BALNEOCLIMATERICE DIN ROMÂNIA

Apoi am reliefat problematica stațiilor balneare, climaterice și balneoclimaterice din România cu privire la gradul de accesibilitate, baza materială specifică și conexă turismului curativ, personalul, acțiunile de promovare, diversitatea ofertei turistice, urmate de o analiză SWOT pentru a stabili diagnosticul actual ce va avea un rol important în decelarea măsurilor de dezvoltare a fenomenului turistic.

Gradul de accesibilitate a tuturor stațiilor de interes local și național din România a fost reliefat și corelat cu baza materială de cazare, respectiv circulația turistică, într-un studiu al subsemnatului în care s-a ținut cont de infrastructura de transport rutier, feroviar și aerian (Gaman & Răcășan, 2015).

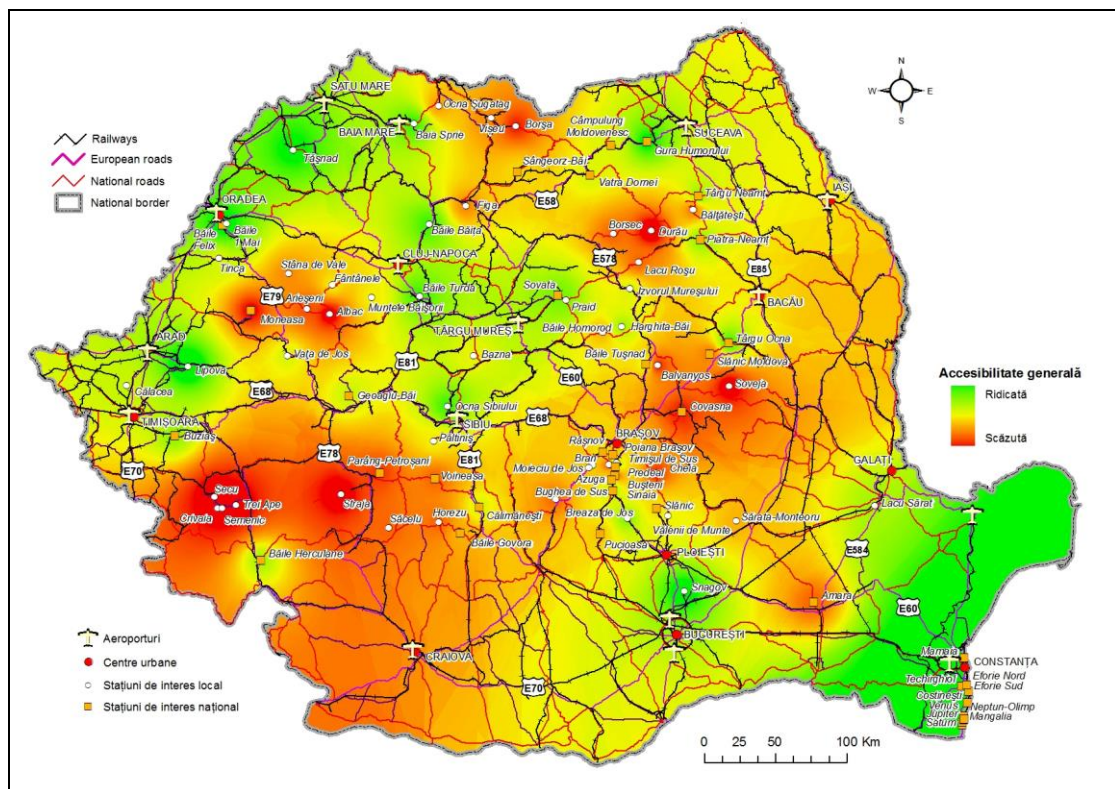

Fig. 2. Gradul de accesibilitate generală a stațiilor din România

Rezultatele au reliefat faptul că 42 dintr-un număr total de 90 de stațiuni prezintă valoare sub medie a gradului de accesibilitate, majoritatea acestora fiind poziționate în Munții Apuseni, grupa nordică a Carpaților Orientali, partea de nord a grupei centrale a Carpaților Orientali, în Carpații Curburii, Câmpia Bărăganului, zona Olteniei, partea vestică a Carpaților Meridionali, Subcarpații Getici. Stațiile balneare, climaterice și balneoclimaterice prezintă o situația aparte, întrucât acestea au apărut și s-au dezvoltat acolo unde s-au identificat factori terapeutici, neținându-se cont de contextualizare, distanța față de artere importante, centre emițătoare.

Oferta turistică derivată compusă din structurile de cazare, alimentație, tratament, agrement suferă din punct de vedere cantitativ, calitativ și tipologic. În acest sens, baza materială a structurilor hoteliere și a celor de tratament suferă un proces de deteriorare (avansată pt unele cazuri unde baza materială se păstrează într-o stare de conservare precară).

De asemenea, stațiile din România cu profil curativ se confruntă cu o problemă acută și în ceea ce privește personalul, atât din cadrul unităților de cazare, alimentație și agrement, cât și

din cadrul unităților de tratament, aceasta din urmă reprezentând o condiție sine qua non pentru turismul curativ, fără de care nu este capabil să funcționeze.

Stațiunile turistice din România nu dispun de o promovare turistică eficientă, nicidecum de o promovare științifică care ar trebui să fie adresată medicilor specialiști, cercetătorilor în domeniul balnear și climatoterapeutic, prin conferințe medicale, schimburi de vizite medicale, editarea unor reviste medicale românești de specialitate în limbi străine, publicarea de articole în reviste străine de specialitate, trimiterea către un anumit număr de medici din străinătate de texte științifice informative (Glavan, 1978).

Pentru o promovare turistică pertinentă se impune o specializare a stațiunilor în tratament, dar și apariția unor astfel de stabilimente polivalente care să răspundă tendinței de a îmbina tratamentul medical cu recreerea și odihna, și este de recomandat să fie adresată atât persoanelor care doresc să-și refacă starea de sănătate, cât și celor care optează pentru agrement, wellness sau sportivi.

Turistul modern este adeptul unei sejur activ cu program încărcat (Olimpia, 2005), aspect pe care puține stațiuni din România sunt capabile să-l îndeplinească. Excepție fac resorturile situate pe litoral, unde turistul petrece cea mai mare parte a intervalului diurn pe plajă. Această problemă face referire mai ales la stațiunile dotate cu factori terapeutici precum ape minerale, microclimat de salină, bioclimat local favorabil, acolo unde tratamentul zilnic pe care îl urmează un turist-pacient necesită un interval de timp mult mai scurt.

4. ELEMENTELE CADRULUI NATURAL ȘI ANTROPIC AL STUDIULUI DE CAZ CARE INFLUENȚEAZĂ FENOMENUL TURISTIC LOCAL

Cel de-al patrulea capitol conține aspecte legate de elemente ale cadrului natural și antropic care condiționează fenomenul turistic, precum geologia, petrografia, învelișul pedologic, serviciile complementare, atracțiile din împrejurimi.

4.1. Localizare geografică

Stațiunea Moinești este localizat în partea de nord-vest a județului Bacău, la limita dintre Carpații Orientali și Subcarpații Moldovei, mai exact la limita dintre Depresiunea Intramontană Comănești și Depresiunea Subcarpatică Tazlău-Cășin, în bazinul mijlociu al sistemului de râuri Trotuș-Tazlău, fiind o așezare urbană de contact poziționată în centura exterioară a orașelor dintre Munții Carpați și zonele extracarpatică.

Stațiunea de interes național Târgu Ocna este poziționată în partea sud-vestică a județului Bacău, la contactul dintre Carpații Orientali și Subcarpații Moldovei, pe cursul mijlociu al râului Trotuș.

Stațiunea de interes național Slănic Moldova este cantonată în partea de sud-vest a județului Bacău, la limita cu județul Covasna, pe primele două terase ale flancului estic al Munților Nemira, în bazinul râului Slănic.

4.2. Petrografia și geologia

În ceea ce privește petrografia, în vestul municipiului Moinești, pe culmea sud-estică a munților Goșmanul sunt prezente argile, marne, gresii, sarea, gresiile ocupând cea mai mare suprafață, în sudul localității la nivelul zonelor Lunca, Hanganii, Vasăiești se regăsesc gresii, nisipuri, argile, marne caracteristice perioadei sarmațiene, sud-estul teritoriului, pe culmea nordică a Munților Berzunți este ocupat de depozite de marne, calcare, gresii calcareose intercalate cu gresii silicioase, în centrul municipiului, denumit și „Șaua Moinești” se găsesc argile helvețiene cutate, conglomerate și nisipuri (Ioan, 1960, citat de Anghel, 2002).

Din punct de vedere geologic, teritoriul municipiului Moinești se împarte în două unități distincte: unitatea de Tarcău din cadrul flișului Carpaților Răsăriteni și unitatea pericarpatică, peste aceste formațiuni, în timpul transgresiunii sarmațiene, depunându-se sedimentele bazinului intramontan Comănești (Ioan, 1960, citat de Anghel, 2002).

Ca și în cazul stațiunii Moinești, stațiunea Târgu Ocna se află între două unități geologice (flișul Carpaților și formațiunile Subcarpatice) aflate în raporturi tectonice de încălecare, ceea ce duce la o structură complexă, fiind factorul deciziv în impregnarea unei diversități a resurselor subsolului ce joacă un rol important în dezvoltarea turismului: sarea gemă, săruri de potasiu, izvoare minerale (Planul strategic de dezvoltare durabilă 2007-2013 și linii directoare 2014-2020).

Din punct de vedere petrografic, predomină marno-argilele, gresiile și conglomeratele pe malul râului Slănic, marnele cu intercalații de gipsuri în localitatea Vâlcele, argile pe Podei și pietrișuri și nisipuri pe malurile râului Trotuș (www.targuocna.ro).

Stațiunea Slănic Moldova, fiind așezată pe valea râului Slănic, se află în zona flișului Carpaților Orientali, deasupra unor depozite terțiare vechi, precum gresia de Kliwa sau Tisești ce s-a format prin cimentarea nisipurilor de plaje marine ale mării ce acoperea acest teritoriu, șisturi disolidice bogate în substanțe organice, săruri în care sunt bine conservate urme de pești fosili.

Aceste depozite aparțin Oligocenului și Eocenului (PUG, 2006).

4.3. Solurile

Conform cercetărilor în domeniu, pe raza administrativă a municipiului Moinești, învelișul pedologic prezintă o mare diversitate datorită rocilor, vegetației, climei și acțiunii antropice: soluri brune de pădure, soluri podzolice, endzine, soluri aluvionare și aluviuni (146 ha) (Anghel, 2002).

În stațiunea Târgu Ocna predomină solurile brune de pădure în arealele montane și subcarpatice, solurile rendzine, gipsice și mămoase ce se regăsesc în partea de nord-est a unității administrativ-teritoriale, solurile aluvionale și lăcoviști ce sunt prezente pe luncile apelor curgătoare, însă în bazinele hidrografice ale pâraielor Vălcica și Gălean sunt prezente soluri halomorfe, ce dispun de o salinitate ridicată (www.targuocna.ro).

Slănic Moldova, din punct de vedere pedologic, deține în cea mai mare parte cambisoluri de tipul districambosoluri, în partea montană înaltă din vestul teritoriului administrativ sunt prezente spodosoluri de tipul prepodzoluri și luvisoluri de tipul luvisoluri. Cele mai mici teritorii sunt ocupate de cernisoluri de tipul cernoziomuri și protisoluri de tipul aluviosoluri în sud-estul unității administrative, respectiv în lunca râului Slănic.

4.4. Infrastructura tehnico-edilitară

Componenta de față cuprinde rețeaua de canalizare, rețelele de alimentare cu apă potabilă, cele de gaze naturale și de energie electrică. UAT Moinești dispune de o rețea de distribuție a apei potabile cu o lungime de 44,4km, 87,6% dintre locuințe dispunând de apă potabilă. Lungimea rețelei simple de canalizare este de 29,7 km, iar 83% din numărul locuințelor sunt conectate la aceasta. Rețeaua de distribuție a gazelor naturale are lungime de 74,9 km, iar gradul de acoperire a zonei locuite depășește 95%. Rețeaua de distribuție a energiei electrice are o lungime de 120 km, dintre care 112km LEA și 8 km LES (subterană), 97,2% din locuințele existente în municipiu fiind conectate la rețeaua de distribuție a energiei electrice (PUG Moinești, 2014).

În cadrul stațiunii Târgu Ocna, lungimea rețelei de alimentare cu apă potabilă este de 49,6 (2012), iar ponderea locuințelor care dispun de instalații de alimentare cu apă este de 78,3%. Lungimea rețelei de canalizare este de 16,9 km, iar procentul de conectare la rețeaua de canalizare-70,5%. Lungimea rețelei de iluminat public este de 56 km, și cea a conductelor de distribuție a gazelor enumeră 42 km (PUG Târgu Ocna, 2015).

Stațiunea Slănic Moldova dispune de o lungime totală a rețelei de distribuție a apei potabile de 50 km. Situația lungimii rețelelor de canalizare este de 16,2 km (populația conectată 110 la rețeaua de canalizare reprezintă 39,3%), sistemul de distribuție a gazelor naturale măsoară 27,2 km, în timp ce rețeaua de distribuție a energiei electrice enumeră 18 km (PUG Slănic Moldova, 2006).

4.5. Infrastructura de comunicație

UAT Moinești, din punct de vedere al infrastructurii rutiere, este traversat de drumul național DN2G pe o lungime de 10,1 km, ce stabilește conexiunea cu municipiul Bacău de drumul județean DJ 117 ce asigură legătura cu comuna Poduri (0,9 km) și de drumul comunal DC180A pe o distanță de 4,3 km, ce asigură legătura cu comuna Zemeș). Infrastructura feroviară este reprezentată de linia secundară simplă neelectrificată 508 Comănești-Moinești ce servește doar transportului de marfă, străbătând unitatea administrativ-teritorială pe o distanță de 5,5 km. 50 km. Transportul aerian este asigurat de heliportul Spitalului Municipal de Urgență Moinești, cel mai apropiat aeroport fiind la 50 km de municipiului, în Bacău.

UAT Târgu Ocna este străbătută de DN12A pe o lungime de 7,6 km, ce asigură legătura cu orașul Comănești și municipiul Onești, de drumul național DN12B pe o distanță de 3,1 km ce

asigură legătura cu Slănic Moldova, de drumul județean DJ 116 pe o lungime de 8,6 km, ce stabilește conexiunea cu comuna Bârsănești, DC152 cu Târgu Trotuș. Străzile orășenești însumează un total de 60 km, dintre care 31 km sunt modernizați. Transportul feroviar este asigurat de calea ferată electrificată, magistrala secundară 501 Adjud Ciceu pe o lungime de 7,9 km. Accesibilitatea aeriană este asigurată de Aeroportul George Enescu din Bacău, aflat la 61 km distanță.

Transportul rutier al UAT Slănic Moldova este asigurat de drumul național DN12B pe o distanță de 16,8 km și de drumul județean DJ 116 A (7km), ce face legătura cu Transilvania. Lungimea totală a străzilor orășenești este de 46 km. Accesibilitatea aeriană depinde doar de Aeroportul din Bacău, situat la 80 km distanță.

4.6. Servicii complementare

Nivelul de eficiență a fenomenului turistic este în strânsă concordanță cu nivelul de dezvoltare economică a teritoriului luat în studiu, în acest sens fiind necesară trecerea în revistă a situației sectoarelor economice și a agenților economici care activează în turism. Nivelul de eficiență a fenomenului turistic depinde de calitatea și cantitatea factorilor enunțați anterior, însă este condiționat și de serviciile complementare care aparțin unor domenii conexe turismului: stații peco, stații service auto, bănci, oficii de schimb valutar, poștă, acces la internet, unități comerciale, poliție, instituții sanitare, instituții administrative, centre de informare turistică, agenții de turism.

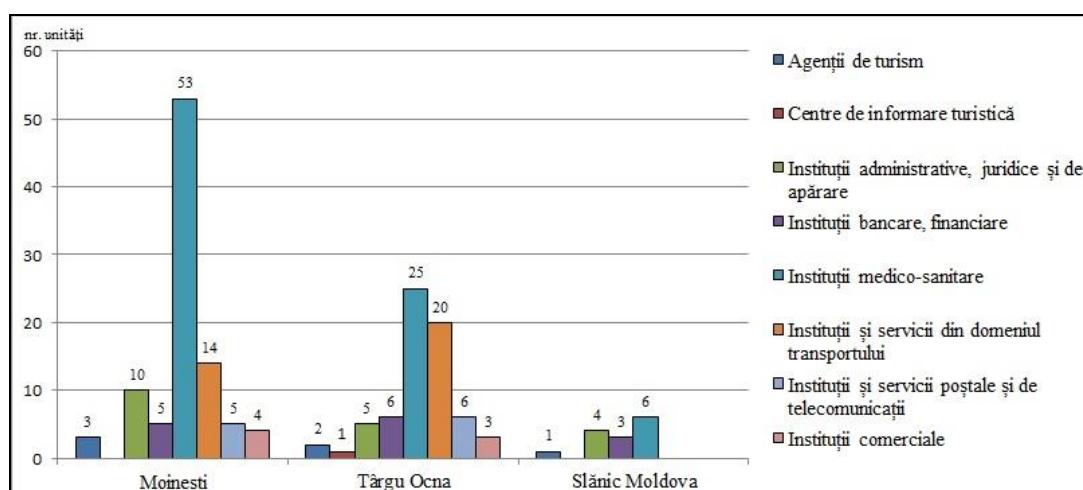

Fig. 3. Prezentarea cantitativă a instituțiilor conexe turismului din stațiunile Moinești, Târgu Ocna, Slănic Moldova, în anul 2015

4.7. Atracțiile turistice din împrejurimi

Se cuvine a se decela în acest sens Mănăstirea Diaconești (comuna Agăș, satul Preluci), Mănăstirea Cotumba (comuna Agăș, în sud-vestul Depresiunii Brusturoasa), Mănăstirea Cașin (comuna Mănăstirea Cașin), Mănăstirea Bogdana (comuna Ștefan cel Mare, pe malul Trotușului), Mănăstirea Sf. Sava (comuna Berzunți, satul Buda, la poalele Munților Berzunți), Schitul Sfântul Ilie (Comuna Berzunți, culmea principală a Munților Berzunți), Biserica din Borzești (Cartierul Borzești, municipiul Onești), Situl Arheologic Dealul Ghindarului (comuna Poduri, satul Rusăiești), Ruinele Curții Domnești (municipiul Bacău), Centrul de Cultură Rosetti Tescani- George Enescu (comuna Berești-Tazlău, satul Tescani), Casa Memorială George Bacovia (municipiul Bacău), Casa Memorială Nicu Enea (municipiul Bacău), Muzeul de

Etnografie și Artă Contemporană Dimitrie Ghika (orașul Comănești, Parcul Central), Clădirea Gării Comănești (orașul Comănești), Castelul Familiei Știrbei (împrejurimile orașului Dărmănești), Barajul de la Valea Uzului (satul Valea Uzului, între Munții Nemira și cei ai Ciucului), Grădina Botanică Prăjești (comuna Prăjești), Parcul Dendrologic Dofteana (comuna Dofteana), Parcul Dendrologic Hemeiuși (comuna Hemeiuși, lunca râului Bistrița), Rezervația Naturală Perchiu (nord de Municipiul Onești și are o suprafață de 206 ha).

5. POTENȚIALUL TURISTIC AL STAȚIUNILOR MOINEȘTI, TÂRGU OCNA ȘI SLĂNIC MOLDOVA

Următorul capitol decelează potențialul turistic al localităților incluse în studiul de caz, cu scopul de a evidenția situația precară a fenomenului turistic în ciuda factorilor terapeutici existenți și mai ales necesitatea diversificării ofertei turistice. Astfel sunt prezentate elemente ale potențialului turistic natural, antropic, ale bazei materiale turistice, bazei materiale cu caracter general și situația circulației turistice.

Orice studiu ce își propune analiza, evaluarea și dezvoltarea potențialului turistic deține în incipitul său descrierea elementelor ce compun cadrul natural al studiului de caz. Potențialul turistic natural coincide cu totalitatea factorilor de atracție ce aparțin cadrului natural și componentelor acestuia dintr-un teritoriu, reprezintă acea parte a fondului turistic care imprimă o notă dominantă a atractivității turistice (Ciangă, 2007).

Din punct de vedere al atracțiilor naturale, Municipiul Moinești se remarcă prin apele minerale din Parcul Băi, prin atractivitatea amplitudinii hipsometrice și prin deținerea unei arii protejate de pin negru, una dintre puținele de acest tip din România.

Privind potențialul antropic, centrul urban în cauză se laudă cu deținerea unui sit arheologic, a unui cimitir evreiesc ce dovedește existența unei comunități evreiești importante, a mai multor monumente comemorative ce amintesc de spiritul dadaist, a unor lăcașuri de cult ce au fost declarate monumente istorice.

Stațiunea Târgu Ocna deține ca elemente de atractivitate în rândul potențialului natural salina Trotuș, cele 7 izvoare cu ape minerale de la poalele Muntelui Măgura și rezervația naturală Măgura Ocnei.

În plus, se individualizează față de celelalte localități cuprinse în prezentul studiu, în ceea ce privește atracțiile antropice, prin deținerea a două situri arheologice valoroase, a unui complex monahal, a unui număr mare de lăcașuri de cult declarate monumente istorice și a unui muzeu de istorie.

Stațiunea Slănic Moldova este recunoscută datorită izvoarelor cu apă minerală, însă potențialul turistic se remarcă și prin atracțiilor turistice antropice material precum Casa de Cultură Casino, Clădirea Epitropiei Romanului, Parcul Central, Cimitirul Comemorativ.

6. CIRCULAȚIA TURISTICĂ ÎNREGISTRATĂ ÎN MOINEȘTI, TÂRGU OCNA ȘI SLĂNIC MOLDOVA

Succesorul capitolului al cincilea este cel de circulație turistică care reprezintă practic efectele potențialului turistic prin prezentarea situației sosirilor, înnoptărilor turistice, duratei medii de ședere turistică.

În ciuda faptului că stațiunea Slănic Moldova este devansată de Târgu Ocna prin prisma diversității ofertei turistice, perla Moldovei primește cel mai mare număr de turiști pe întregul interval temporal analizat. Numărul minim de 14659 turiști înregistrați în 2010 poate fi cauzat de ecoul crizei economice din 2008, însă revirimentul din perioada 2011-2015 (cu excepția anului 2014) este destul de pronunțat. Întreaga perioadă analizată prezintă mari fluctuații, în doar șase ani numărul turiștilor scăzând cu aproximativ 30.000. Lipsa diversității serviciilor turistice fac ca izvoarele să fie utilizate mai ales de persoanele aflate în tranzit. Cert este că notorietatea apelor minerale încă dăinuie pe Valea Slănicului, acestea fiind întrebunțate de numeroase persoane (turiștii înregistrați și vizitatorii aflați în tranzit).

Stațiunea Târgu Ocna, în intervalul 2001-2015, a înregistrat un număr mult mai mic de sosiri turistice, trendul acestora fiind în ușoară scădere până în anul 2013, iar fluctuațiile aproape inexistente. Majoritatea turiștilor vin pentru tratarea diferitelor afecțiuni cu ajutorul microclimatului de salină, apele minerale fiind mai puțin cunoscute față de cele de la Slănic Moldova. Totuși, se remarcă un număr mare de vizitatori aflați în tranzit pentru agrement. Municipiul Moinești nu a înregistrat nicio sosire turistică înregistrată până în anul 2011. Odată cu acreditarea unor unități de cazare, promovării unor evenimente turistice de interes local și național, sosirile turistice au atins valoarea istorică de 3539 în anul 2015, număr mult prea mic însă, în comparație cu celelalte două stațiuni.

Deși stațiunea Slănic Moldova înregistrează un număr mult mai mare de sosiri turistice față de stațiunea Târgu Ocna, în perioada 2010-2013, valorile numărului de înnoptări turistice sunt apropiate, evoluție cauzată de scăderea sejurului per turist ca urmare a unei oferte turistice nediversificate care să încurajeze staționarea mai îndelungată a turiștilor. Totuși, Slănic Moldova reușește să se detașeze în anul 2015 când anumite structuri de cazare sunt incluse, din nou, în circuitul turistic. Municipiul Moinești cunoaște, de asemenea, o creștere a înnoptărilor grație apariției a două unități de cazare, dar și a creșterii sosirilor turistice.

În ceea ce privește durata medie de ședere turistică, stațiunea Târgu Ocna devansează Slănic Moldova, prezentând valori mult mai mari în acest sens. Asemenea evoluției înnoptărilor turistice, doar situația stațiunii de la poalele Munților Nemira prezintă o curbă descendentă în intervalul 2001-2015. Grație existenței mai multor factori cu valoare terapeutică, dar mai ales a bazei de agrement ce oferă modalități multiple de petrecere a timpului liber, Târgu Ocna deține o durată medie de ședere turistică a perioadei analizate de 7,2 nopți. Din acest punct de vedere, Slănic Moldova înregistrează o valoare de 3,9 nopți, iar municipiul Moinești se limitează doar la valoarea de 1,4 nopți, dovadă că aceasta din urmă este vizitată mai ales de turiștii interesați de evenimentele turistice și nu de factorii terapeutici naturali.

Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune coincide cu rezultatul împărțirii numărului total de înnoptări înregistrate, la capacitatea de cazare turistică în funcțiune, din perioada respectivă. În acest caz, lider este stațiunea Slănic Moldova, până în anul 2013, grație numărului de înnoptări înregistrate, în ciuda fluctuațiilor înregistrate în intervalul 2009-2010.

Asemenea situațiilor anterioare, trendul ambelor stațiuni de interes național este ușor descrescător. Municipiul Moinești prezintă o ușoară creștere la finalul intervalului grație acreditării a cinci unități de cazare. Rata funcției turistice reprezintă raportul dintre numărul locurilor de cazare și populația totală. Valoarea populației din fiecare studiu de caz este cea înregistrată la recensământul din 2011, însă s-a ținut cont numărul locurilor de cazare reieșit în

anul 2014, deoarece valorile cunosc schimbări majore față de anii precedenți. În același timp, populația nu a înregistrat fluctuații însemnate.

Așadar, rata funcției turistice a stațiunii Moinești este de 0,003, a stațiunii Târgu Ocna este de 0,03, iar a stațiunii Slănic Moldova se situează în jurul valorii de 0,15. Rezultatele nu depășesc așteptările, acestea fiind direct proporționale cu valorile indicatorilor de calitate și cantitate a bazei de cazare din fiecare studiu de caz. Intensitatea circulației turistice coincide cu raportul dintre numărul de înnoptări și numărul de locuitori. Astfel, s-a luat în considerare numărul înnoptărilor din anul 2013 și populația înregistrată în anul ultimului recensământ efectuat (2011).

Rezultatele reliefează faptul că Slănic Moldova deține cea mai mare intensitate a circulației turistice cu 21,31 înnoptări/loc, valoare aflată la o distanță simțitoare față de Târgu Ocna care acumulează doar un număr de 4,86 înnoptări/loc. Municipiul Moinești dispune de o intensitate a circulației turistice de doar 0,08 înnoptări/loc, aspect ce denotă un flux foarte slab de turiști.

7. METODĂ DE ESTIMARE A VALORII FONDULUI TURISTIC AL UNEI STAȚIUNI BALNEOCLIMATERICE IDEALE ȘI IMPLEMENTAREA ACESTEIA ÎN CADRUL STUDIILOR DE CAZ

Se impune ca în estimarea valorii fondului turistic al unei stațiuni balneoclimaterice, analiza să se centreze asupra componentelor principale ce aparțin de patrimoniul turistic natural (izvoare cu apă minerală, izvoare cu apă termală, emanații mofetice, microclimat de salină, nămol terapeutic, lacuri terapeutice, bioclimat local, fitocenoze, rezervații naturale, resurse de vânătoare și pescuit, impact peisagistic) de cel antropic (patrimoniul religios, vestigii arheologice, monumente civile, cultură și civilizație țărănească, colecții și muzee, case memoriale, statui și busturi, parcuri) și de baza materială turistică (infrastructura de cazare, infrastructura de alimentație, baza de tratament, agrement, evenimentele cu atractivitate turistică, infrastructura de transport turistic). Obținerea notei finale a unei componente care este alcătuită din mai multe subcomponente se va realiza prin aplicarea mediei aritmetice a tuturor valorilor sub-componentelor în cauză. Spre exemplu, nota finală a infrastructurii de tratament este obținută prin media aritmetică a valorilor finale ce aparțin bazelor de tratament cu ape minerale și termale, nămolurilor terapeutice, pe baza mofetelor, bioclimatului local, respectiv pe baza microclimatului de salină.

Demn de remarcat este faptul că evaluarea standard a fiecărei componente din cadrul fondului turistic urmărește respectarea unor caracteristici pe care turistul pacient modern le urmărește în vederea satisfacerii preferințelor personale, în condițiile în care acesta urmărește săși petreacă sejurul curativ într-o stațiune care oferă o gamă cât mai diversificată de servicii de tratament, agrement, alimentație, atracții turistice.

Punctajul oferit pentru fiecare componentă a potențialului turistic natural și antropic acumulează 10 puncte, însă pentru acele componente ce prezintă mai multe caracteristici, punctajul maxim s-a împărțit pentru fiecare caracteristică în funcție de importanța acesteia în impunerea calității serviciului turistic.

Nota finală a fiecărei grupe din cadrul bazei materiale turistice este obținut prin media aritmetică a punctajelor fiecăror componente, figura de mai sus reprezentând graficul valorii bazei materiale turistice a unei stațiuni balneoclimaterice desăvârșite. Rezultatul final al sistemului de bonitare propus pentru potențialul turistic al unei stațiuni balneoclimaterice coincide cu un grafic al valorii turistice ce înglobează toate elementele ale atracțiilor naturale, antropice, ale bazei materiale și imateriale turistice, respectiv ale gradului de accesibilitate. Având în vedere faptul că o astfel de stațiune desăvârșită ține punctaje maxime pentru toți indicatorii prezenți în prealabil, graficul expus are o forma radiar-concentrică.

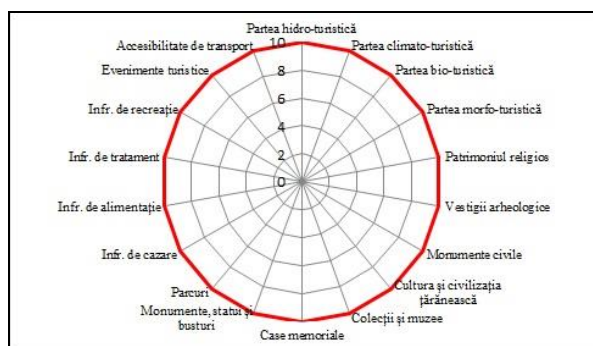

Fig. 4. Graficul valorii turistice a unei stațiuni balneoclimaterice ideale

Graficul final propus al potențialului turistic din cadrul unei stațiuni balneoclimaterice ia în considerare acele elemente care dețin un grad ridicat de influență asupra calității ofertei turistice. Astfel, pe lângă infrastructura de tratament și componentele cadrului natural ce dictează latura terapeutică, oferta turistică a unei astfel de stațiuni se sprijină, de asemenea, pe baza de recreație, de cazare, alimentație, pe elementele atracțiilor antropice, deoarece un sejur al unui turist-pacient îmbină activitățile de tratament cu cele recreative. În plus,

tratamentul propriu-zis nu include doar utilizarea factorilor terapeutici prin diferite cure, ci implică alimentația și odihna în condiții prielnice. Așadar, oferta turistică a unei stațiuni

balneoclimaterice reprezintă un sistem ale cărui componente dețin un rol bine stabilit, aflându-se în relație de interdependență.

Conform graficului final, stațiunea Moinești se remarcă față de celelalte două stațiuni balneoclimaterice, în ceea ce privește factorii terapeutici propriu-ziși, prin deținerea unui bioclimat local pur sedativ-indiferent de dealuri, aspect ce îi oferă posibilitatea de a se specializa, în cadrul scenariului de dezvoltare policentrică prin turism, pe climatoterapie.

În conturarea specificității potențialului natural, vine în completare și latura morfoturistică ce se afirmă prin amplitudinea hipsometrică, încurajând amenajările turistice pentru punctele de belvedere. De o autenticitate aparte se bucură resursele antropice, în cadrul cărora se remarcă Monumentul Comemorativ DADA, clădirea primei școli de fete din România declarată monument istoric, cimitirul evreiesc și Casa Kaddish. Cu privire la baza materială turistică, municipiul, în ciuda proastei repartiții în teritoriu a unităților de cazare, dispune de locuri suficiente, însă gradul de diversitate a structurilor în cauză este redus. Îmbunătățiri considerabile sunt necesare în cadrul infrastructurii de recreație, întrucât orașul lui Tristan Tzara deține un număr limitat de unități complexe în acest sens. Specificitatea față de celelalte două stațiuni reiese din evenimentele cu atractivitate turistică care fac referire la extracția petrolului, la inițiatorul curentului literar dadaist, Tristan Tzara, și la etapa din cadrul Raliului Moldovei ce are loc pe drumurile forestiere de pe suprafața unității administrative-teritoriale.

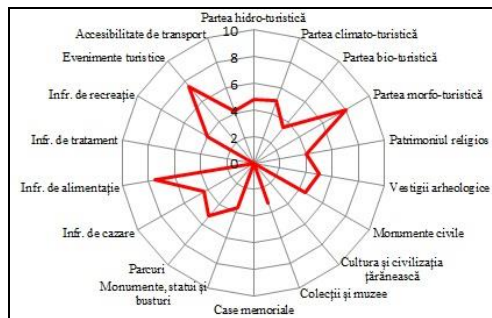

Fig. 5. Graficul valorii turistice totale a stațiunii Moinești

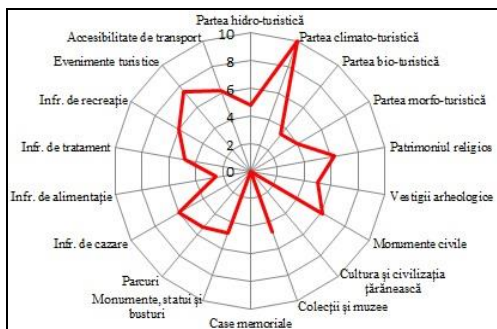

Fig. 6. Graficul valorii turistice totale a stațiunii Târgu Ocna

recreație care se bucură de diversitate grație complexului turistic Măgura, a piscinei cu apă sărată și a salinei Trotuș ce oferă numeroase posibilități de agrement.

Stațiunea Slănic Moldova se individualizează prin impactul peisagistic caracterizat de o energie mare de relief, calitățile terapeutice recunoscute la nivel internațional ale apelor minerale, ale bazei de tratament ce coincide cu Sanatoriul Balnear și a infrastructurii de cazare ce cuprinde un număr de șapte unități hoteliere. În ceea ce privește potențialul antropic, componenta emblemă este considerată Clădirea Casinoului, dar și numeroase clădiri (inclusive unități de cazare) considerate monumente civile. Un punct slab al stațiunii este reprezentat de infrastructura de agrement nemodernizată și nediversificată, turistul-pacient beneficiind de puține oportunități de a-și petrece timpul liber în afara tratamentului.

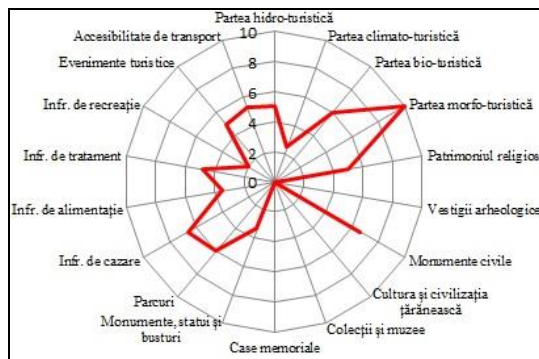

Fig. 7. Graficul valorii turistice totale a stațiunii Slănic Moldova

8. IDENTIFICAREA MOTIVAȚILOR ȘI PREFERINȚELOR TURISTULUI PACIENT AUTOHTON. PREMISE DE IMPLEMENTARE A CLUSTERULUI TURISTIC MOINEȘTI-TÂRGU OCNA-SLĂNIC MOLDOVA

Odată realizată situația fenomenului turistic al stațiunilor, demonstrarea avantajelor și lipsurilor luate în ansamblul lor, s-a recurs la prefigurarea componentelor sejurului curativ și a dezvoltării policentrice prin turism în concepția rezidenților, aspect care dorește să atragă atenția asupra faptului că planificarea turistică trebuie să țină cont mai ales de populația locală, întrucât ea este la curent cu situația locală generală și este conștientă de punctele tari, slabe ce pot fi valorificate, respectiv înlăturate în vederea eficientizării fenomenului turistic.

În al doilea rând, actualul capitol, prin ancheta demarată asupra rezidenților (turiști-pacienți, posibili turiști-pacienți) dorește să afle preferințele și motivațiile acestora vis-a-vis de un sejur turistic curativ, urmând ca oferta turistică a clusterului, pe care doresc să o construiesc, să țină cont de acestea.

Am decis acordarea unei atenții însemnate populației locale, deoarece, în cazul noului cadru conceptual al destinației turistice, efortul în vederea eficientizării turismului trebuie să fie susținut de întreaga comunitate; este nevoie de o simbioză localnic-turist (Rotariu, 2008). În rândul intervievaților nu se numără autoritățile locale și industria ospitalității deoarece informațiile necesare în conturarea preferințelor în ceea ce privește un sejur curativ au ca sursă cea mai bună rezidenții care chiar dacă au beneficiat sau nu de servicii curative ca și turiști/vizitatori, pot oferi răspunsuri utile, capabile să conducă la creionarea componentelor sejurului curativ format din serviciile tuturor localităților incluse în studiul de caz. În plus, autoritățile publice locale și prestatorii de servicii turistice s-au dovedit a fi reticenți în comunicare. Numărul intervievaților a fost de 393, din care 189 sunt reprezentați de moineșteni, 102 de către locuitori ai orașului Târgu Ocna, iar 102 de către băștinașii orașului Slănic Moldova.

Incipitul chestionarului are ca scop introducerea intervievatului în subiect, propunându-și să reliefeze cunoștințele acestuia vis-à-vis de turismul curativ, să evedențieze gradul de familiarizare cu conceptul de turism curativ pentru acei chestionați care au oferit un răspuns anterior afirmativ, dar și să evedențieze veridicitatea răspunsurilor pentru acei indivizi care au oferit în prealabil un răspuns negativ.

De asemenea, am dorit să examinez dacă trendul mondial cu privire la pierderea încrederii în tratamentele medicamentoase se aplică și în cadrul arealului studiat. Astfel, se poate clarifica dacă respondenții aleg efectuarea unui tratament într-o stațiune balneoclimaterică în funcție de preferințele lor pentru cura medicamentoasă sau pentru factori naturali, precum și scopul non-curativ al unei vizite într-o astfel de stațiune a celor care mizează pe tratamentul medicamentos.

Am urmărit reliefaarea gradului de diversitate a factorilor terapeutici naturali pentru care turistul pacient, cu sau fără îndrumarea medicului specialist, a optat în vederea tratării problemei de sănătate, precum și identificarea elementului ce stă la baza alegerii unui sejur într-o astfel de destinație, puterea de promovare a acesteia, precum și evedențierea gradului de încredere în recomandarea făcută de medic. Întrucât moda actuală prevede o vizitare a acestora doar pentru agrement, situație ce este specifică mai ales turiștilor pacienți de prima și a doua vârstă., am reliefat scopul pentru care persoana intervievată ar alege/a ales să petreacă un sejur într-o stațiune balneoclimaterică.

Actualul studiu a urmărit să evedențieze și preferințele intervievatului față de serviciile turistice prestate într-o stațiune balneoclimaterică, cu excepția celor de tratament, față de activitățile ce se doresc a fi derulate, modul de planificare a programului sejurului. Conform bibliografiei de specialitate, turistul pacient de ultimă generație oferă o mai mică atenție calității cazării, planificării sejurului, însă deține o preocupare din ce în ce mai mare în ceea ce privește alimentația și activitățile suplimentare care îl ajută să-și contureze un program activ. În cea de-a

doua parte a chestionarului, intervievații au fost nevoiți să-și precizeze părerea cu privire la situația actuală a turismului din localitatea de baștină, principalele atracții turistice, principalele disfuncționalități. Se pune accent și pe opinia acestora cu referire la eventualitatea creionării unui cluster turistic în care să fie implicate cele trei studii de caz, printr-o serie de analize comparative. Chestionarul se finalizează cu o întrebare care joacă rolul unui rezultat-concluzie în ceea ce privește ierarhia dintre cele trei localități luate în studiu. Astfel, prin intermediul răspunsurilor oferite de către intervievați, se verifică șansele conturării unui cluster turistic și deja se pot contura unele măsuri cu privire la implementarea și eficientizarea acestuia.

În urma interpretării chestionarului, pacientul sau potențialul pacient turist român se dovedește a fi diferit față de cel universal. Singurul punct comun se referă la faptul că aceștia nu doresc o planificare a programului în prealabil. Majoritatea nu preferă un sejur diversificat din punct de vedere al activităților ce nu au tangență cu cele ale tratamentului, nu oferă încredere suficientă în capacitatea de tratare de către factorii naturali de cură și nu a renunțat la dorința de confort. Respondenții care au avut ca scop principal tratamentul, au urmărit o alimentație sănătoasă, deoarece tratamentul este în strânsă legătură cu nutriția, intervievații care au pus accent pe servicii suplimentare, au pledat nu pentru confortul unităților de cazare, ci pentru poziția față de atracțiile turistice principale.

Cei care nu sunt adepții confortului, preferă drumețiile, vizitarea unor locuri noi, însă nu constituie majoritatea, iar chestionații care doresc odihnă, nu doresc să iasă din tiparele stilului de viață obișnuit, în schimb preferă alimentația obișnuită și parcurgerea unui program prestabilit. În general, cei care au optat pt factorii naturali de cura în vederea refacerii sănătății, au bifat, în mod corect, toate caracteristicile turismului curativ și au ținut cont de sfatul medicului. În ceea ce privește analiza potențialului turistic (puncte tari, puncte slabe), măsurile de îmbunătățire a ofertei turistice precum și verificarea ierarhiei între cei trei poli locali din perspectiva respondenților, s-au dedus mai multe aspecte care au aprobat realitatea, fie s-au dovedit surprinzătoare.

O problemă constatată face referire la faptul că toate localitățile dețin insuficiente unități de alimentație clasificate, având în vedere că o stațiune balneoclimaterică este nevoită să ofere meniuri diverse și de calitate, multate pe nevoile și preferințele turiștilor pacienți. Punctul forte al stațiunii Moinești este reprezentat de apele minerale, Târgu Ocna se remarcă turistic prin Salina Troțuș, iar Slănic Moldova iar cu vestitele și apreciatele izvoare cu ape minerale. Chiar dacă stațiunea Târgu Ocna se detașează prin oferta complexă agrementală, ierarhia realizată pe baza notelor date de respondenți plasează stațiunea de pe valea Slănicului pe primul loc.

Interesant este că atât respondenții din Moinești, cât și cei din Târgu Ocna sunt conștienți de ierarhia actuală, însă cred că pe viitor se pot alinia cu stațiunea-pilon a județului Bacău. Pentru o formarea unui cluster turistic funcțional între cei trei poli locali, este nevoie ca aceștia să dețină oferte turistice complementare. Având în vedere că apele minerale primează atât pentru Moinești, cât și pentru Slănic Moldova, pentru a elimina acest aspect, fosta stațiune este nevoită să-și conceapă și să-și dezvolte oferta de climatoterapie, chiar dacă reprezintă o modalitate terapeutică ce nu pare familiară rezidenților moineșteni.

Cu privire la răspunsurile date pe grupe de vârstă se poate concluziona faptul că intervievații de vârstă tânără nu aleg o stațiune balneoclimaterică pentru specificul ei (servicii de tratament), ci pentru odihnă, aceștia asociind o astfel de stațiune cu o zonă liniștită, fără zgomot, departe de stresul cotidian. Totuși, ei preferă să dea atenție activităților suplimentare și nu serviciilor de cazare, așa cum ar fi reieșit din răspunsurile de la întrebarea nr. 6. Noțiunea de odihnă diferă în rândul populației tinere, ea asociind-o cu orice altă activitate ce nu implică efort intelectual și fizic, cu excepția sportului. Acest aspect a fost verificat cu ajutorul întrebării numărul 11, unde tinerii preferă activități suplimentare ce implică mai ales sport.

Ideea că populația tânără alege o stațiune balneoclimaterică nu pentru tratament, este întărită de faptul că aceștia aleg cazarea pe bază de confort și tarif, preferă să beneficieze de meniu zilnic obișnuit. De asemenea, nu doresc să-și planifice programul sejurului în prealabil, eliminându-se total ideea respectării unei prescripții medicale. Asemenea chestionaților tineri,

cei din grupa a două de vârstă au ca scop principal al unui sejur într-o stațiune balneoclimaterică, odihna, urmată la mică distanță de tratament. De asemenea, pun mare preț pe serviciile de cazare, și pe gradul de confort al acestora. Ideea parcurgerii unui tratament într-un astfel de sejur este înlăturată de faptul că aceștia preferă meniul zilnic obișnuit și nu doresc un program prestabilit. Totuși, deși au ales odihna ca scop principal al unui sejur într-o astfel de stațiune, aceștia preferă activitățile ce implică mișcare (plimbări/drumeții, vizitarea unor locuri noi). Majoritatea respondenților de peste 65 ani au ca scop odihna într-un astfel de sejur, excepție făcând cei din Târgu Ocna, unde existența unui microclimat de salină îi fac să se gândească în primul rând la servicii de tratament. De asemenea, aceștia pun accent, cu excepția tratamentului, pe activitățile suplimentare (cele culturale), față de chestionații din Moinești și Slănic Moldova pentru care contează serviciile de cazare. În plus, pentru întărirea ideii de o viață activă respondenții din Târgu Ocna aleg servicii de cazare pe baza tarifului, în timp ce moineștenii și cei de pe valea Slănicului aleg acest tip de servicii pe baza gradului de confort. Concluziile arată faptul că respondenții din Târgu Ocna sunt cei mai activi, urmați de moineșteni și cei din Slănic Moldova care preferă doar odihnă. Chiar și în cadrul grupei a treia de vârstă este preferat meniul zilnic obișnuit și nu este urmat un program prestabilit.

9. CONSTITUIREA CLUSTERULUI MOINEȘTI-TÂRGU OCNA-SLĂNIC MOLDOVA PE BAZA UNUI MODEL DE DEZVOLTARE POLICENTRICĂ. ADAPTARE DUPĂ STRUCTURA UNUI PLAN DE MANAGEMENT AL DESTINAȚIEI

După analiza problematicii turismului curativ la nivel național, după analiza în vederea stabilirii compatibilității dintre cele trei localități și a opiniei rezidenților cu privire la fenomenul turistic local, urmează cel mai important capitol din actuala lucrare științifică unde se urmărește implementarea și optimizarea dezvoltării policentrice prin turism adaptată după structura unui plan de management al destinației care conține o analiză a condiționărilor exogene turismului, o evaluare pe scurt a potențialului turistic al destinațiilor, trendurile și preferințele pieței, industriile conexe și cele cu rol de suport pentru turism, analiza competitorilor, stabilirea unei viziuni, a unor scopuri, obiective și a unor strategii interne ce au rolul de a specializa din punct de vedere al turismului curativ fiecare stațiune și de a fi compatibilă și complementară cu celelalte, urmând ca apoi toate acestea să fie integrate într-un cluster turistic.

Asadar, în ultimul capitol am rezolvat principala problemă: dacă Slănic Moldova se remarcă prin terapia cu apele minerale, Târgu Ocna prin salinoterapie, atunci Moinești pe ce variantă de tratament se poate baza? Astfel, prin măsurătorile efectuate pe teren, am dedus faptul că Moinești poate oferi servicii de climatoterapie, fapt ce asigură complementaritatea celor trei stațiuni în vederea formării clusterului turistic.

Problema cu care se confruntă multe dintre localitățile urbane și rurale europene vis-a-vis de fenomenul turistic, este lipsa unei oferte turistice diversificate care nu este capabilă să satisfacă preferințele turiștilor. În acest sens, dezvoltarea policentrică poate fi privită ca o soluție, în cazul în care fiecare oraș se specializează din punct de vedere turistic, în așa fel încât să se concretizeze cooperarea turistică, urmând a se contura o ofertă care să cuprindă fondul turistic al mai multor centre urbane și care este capabilă să satisfacă printr-o diversitate de servicii turistul modern.

Conceptul de dezvoltare policentrică, prin structuralitatea și funcționalitatea sa, include, de asemenea, caracteristici comune și complementare ale noțiunilor de cluster turistic, teoria sistemelor și colaborare turistică. Analizând latura teoretică a acestor concepte, s-a dedus faptul că pentru eliminarea disparităților teritoriale se marșează pe cooperare, complementaritate, interdependență, conturarea unui scop comun, a unor interacțiuni, lansarea pe piață a mai multor destinații într-una singură, asigurarea valorii întregului care este mai mare decât suma părților sale.

Astfel un cluster turistic bazat pe dezvoltarea policentrică reprezintă un ansamblu de două sau mai multe localități/stațiuni care, pe baza conectivității asigurare de infrastructura de transport, complementarității, compatibilității patrimoniului turistic individual și cooperării dintre părțile interesate în turism, pot crea o ofertă turistică generală compusă din contribuții diferențiate ale tuturor centrelor luate în studiu, toate sub-ofertele turistice integrându-se într-o singură destinație. O caracteristică notabilă a acestui concept face referire la existența a cel puțin două localități/stațiuni ce dețin potențial turistic ridicat, o distribuție uniformă în teritoriu și o accesibilitate bună.

De asemenea, fenomenul turistic trebuie privit ca una dintre cele mai prolifiche ramuri economice în prezent și viitor, iar pentru ca dezvoltarea policentrică să fie realizată, este necesar ca între distanța și timpul de parcurgere dintre destinațiile luate în studiu, să existe diferențe minore. În mod contrar, opțiunea turistului de a beneficia de servicii dintr-o anumită localitate/stațiune va fi condiționată de aceste variabile. Cea de-a doua caracteristică se rezumă la faptul că toate sau cele mai multe dintre destinațiile integrate în dezvoltare policentrică prin turism trebuie să dețină o atractivitate turistică similară și să beneficieze de condiții specifice în ceea ce privește dezvoltarea turismului.

Diferențele de atractivitate trebuie să se prezinte în așa fel încât sesiunea de propuneri de eficientizare să fie capabilă să aducă toate destinațiile la aproximativ același nivel de dezvoltare.

Astfel, turistul nu va fi constrâns să aleagă o destinație pe considerentul calității, ci pe tipul de servicii de care dorește să dispună. Implementarea dezvoltării policentrice își pune amprenta în mod decisiv asupra sejurului, în sensul că acesta va deține un program alcătuit din serviciile turistice ale fiecărei destinații în cauză.

Exemplificând un studiu de caz bazat pe turismul curativ, turistul pacient poate avea parte de tratament în cadrul unei singure sau a mai multor destinații și să beneficieze de servicii de agrement într-o destinație diferită. Factorul distanță ar trebui să fie ultima preocupare în ceea ce privește deplasarea între localități/stațiuni, aceasta fiind imperios necesară în cazul unui sejur petrecut în cadrul unor destinații aflate în relații de policentricitate.

Toate localitățile/stațiunile luate în considerare necesită să formeze o ofertă turistică generală bazată pe un singur tip/formă de turism (turism cultural, turism curativ, turism recreativ), care să fie alcătuită din sub-oferte diferite. Spre exemplu, dacă se conturează un scenariu în care oferta generală a trei localități se bazează pe turismul de evenimente, atunci fiecare centru se va specializa pe latura culturală, științifică, respectiv sportivă.

Pentru a se completa una pe cealaltă, fiecare destinație implicată în dezvoltarea policentrică prin turism trebuie să contribuie în mod egal la configurarea ofertei generale, atât prin prisma serviciilor de bază, cât și a celor suplimentare. Spre exemplu, dacă un studiu de caz se bazează pe turismul curativ, iar o destinație contribuie prin serviciile de climatoterapie, atunci aceasta trebuie să ofere turistului-pacient toate modalitățile de efectuare a acestui tratament: cura de teren, aeroterapie, helioterapie.

Aceeași condiție este valabilă și pentru baza materiale cu care fiecare destinație trebuie să participe: baza de cazare, alimentație, agrement. Toate destinațiile luate în studiu acționează precum componentele unui sistem, a cărui valoare rezultată în urma colaborării este mai mare decât suma părților sale. Pe lângă faptul că sunt relaționate și dețin obiectiv comun, acestea sunt lansate pe piață sub forma unei singure destinații. Așadar, materialele informative și de promovare prezintă localitățile/stațiunile ca un tot unitar și nu separat.

Oferta turistică generală trebuie să se remarce prin diversitate. Chiar dacă fiecare localitate este nevoită să se diferențieze prin oferta turistică primară (potențialul natural și antropic), este indicat ca facilitățile oferite de baza materială turistică să fie multiple. În plus, este recomandat ca unele servicii turistice să se regăsească în toate destinațiile (activități recreative, evenimente cu atractivitate turistică), în ipoteza în care turistul este nevoit a se deplasa, în primul rând, pentru a beneficia de diferite tipuri de tratament.

Totuși, pentru a crea un cluster turistic viabil, la nivelul celor trei așezări urbane, trebuie să existe, în prealabil, o compatibilitate a componentelor turistice, iar această trăsătură, în cazul de față, pentru a fi viabilă, este necesar a se alege elemente specifice fiecărui oraș luat în studiu; compatibilitatea constă în diferențierea ofertei turistice a fiecărei componente.

În caz contrar, coerența turistică va lipsi, deoarece, în cazul în care două localități vor oferi două tipuri identice de servicii, una dintre ele va cunoaște un recul considerabil, în funcție de calitatea oferită. De asemenea, este necesară stabilirea unor interrelații între elementele infrastructurii turistice ale fiecărei localități/stațiuni aflate în relație de policentricitate. Procesul de interacțiune dintre destinații nu este realizat prin prisma atracțiilor naturale și antropice, ci prin intermediul bazei materiale turistice (unitățile de cazare, de alimentație, de agrement, unitățile de informare și promovare).

Când clusterul turistic va deveni funcțional pe baza dezvoltării policentrice, va fi stimulată calitatea, cantitatea, diversitatea, interrelațiile și interdependența dintre serviciile turistice ale destinațiilor. În această situație, se vor înregistra creșteri ale numărului de turiști, ale duratei medii de ședere, dar și scăderi ale sezonității. Se consideră că acest concept va fi încurajat și de politica de dezvoltare policentrică pe care se marșează din anul 2006, colaborarea funcțională dintre marile centre urbane transpunându-se și în colaborarea turistică dintre stațiuni sau localități ce dețin potențial turistic valoros.

Conceptul propus vizează cele studii de caz din județul Bacău, deoarece acestea se confruntă cu un grad mic de diversificare a ofertei turistice generale și curative, aspect care duce

la incapacitatea de a satisface pe deplin preferințele turiștilor. Obiectivul este acela de a pune bazele unui model de dezvoltare policentrică bazată pe cooperarea, interacțiunea și conectivitatea celor trei stațiuni. Policentricitatea se materializează atunci când un sistem urban este format din mai multe orașe, apropiate ca distanță sau legate între ele printr-o infrastructură de transport modernă ce atenuează efectul temporal al distanței, ce se remarcă prin funcții diferite, dar care intrate într-un proces de colaborare duc la instituirea unor relații de complementaritate, de interdependență.

Cele trei localități luate în studiu dețin potențial turistic ce prezintă asemănări și deosebiri, dar în cazul în care este instituit un proces de relaționare se pot pune bazele unei oferte turistice generale formate pe baza a trei tipuri de policentricitate: - instituțională ce derivă din cooperarea actorilor implicați în turism și dezvoltare; - structurală ce se bazează din complementaritatea în furnizare de servicii medicale; - relațională ce implică eficiență economică, echitate spațială, dezvoltare durabilă.

Conform analizei potențialului turistic a fiecărei așezări din cadrul studiului de caz s-a demonstrat faptul că tipul de turism în jurul căruia trebuie să graviteze oferta turistică este cel curativ, deoarece stațiunile posedă factori de cură diverși cu valoare terapeutică ridicată. În vederea conceperii clusterului turistic Moinești-Târgu-Ocna-Slănic Moldova, creionat pe baza unui model de dezvoltare policentrică, s-au decelat o serie de etape derulate într-o succesiune ce a depins de prioritatea și importanța fiecăreia.

Orice obiectiv care vizează un astfel de ansamblu de măsuri menite să dezvolte fenomenul turistic la nivelul a trei localități trebuie să demareze cu acțiuni de informare, conștientizare și implicare a populației locale, respectiv a stakeholderilor. Numeroase cazuri similare se limitează doar la acțiunea de simplă informare care de cele mai multe ori deține aspecte false, eronate.

Abordând un fenomen atât de complex din punct de vedere structural și funcțional, este stringentă o analiză a mediului extern care își pune amprenta mai mult sau mai puțin asupra turismului local. Ulterior, s-a recurs la analiza mediului intern prin prezentarea diagnosticului actual al viitorului cluster turistic. Odată cunoscute condiționările exogene și endogene, a fost conturată măsura care îndeplinește condițiile minime de compatibilitate și complementaritate în vederea conturării clusterului turistic. Dacă Slănic Moldova se remarcă prin terapia cu apele minerale, Târgu Ocna prin salinoterapie, atunci Moinești poate oferi servicii de climatoterapie. Astfel, se creionează o ofertă turistică curativă diversificată, capabilă să ofere șansa tratării mai multor tipuri de afecțiuni. Odată cu efectuarea acestui pas, se pun bazele policentricității structurale, bazată pe complementaritatea în furnizarea de servicii medicale.

Prin îndeplinirea acestui deziderat, condiția sine-qua-non a viitorului cluster este îndeplinită, însă pentru funcționalitatea acestuia este necesară conturarea unor interrelații (policentricitate instituțională) între actorii din turism care oferă serviciile de bază (cazare, alimentație, transport) dar și între agențiile de turism, centrele de informare turistică. De asemenea s-au stabilit programe zilnice în cadrul unui sejur curativ ce implică punerea la dispoziția turistului a unor servicii turistice din toate cele trei stațiuni, precum și crearea unui calendar anual cu evenimentele comune care prezintă atractivitate turistică.

Chiar dacă clusterul turistic este funcțional în momentul de față, în urma analizei literaturii de specialitate cu privire la motivațiile și preferințele turistului modern, precum și a concluziilor anchetei realizate pe bază de chestionare, se impune diversificarea ofertei turistice cu privire la serviciile medicale, dar și în rândul bazei materiale turistice, a atracțiilor antropice materiale și imateriale, a funcției de agrement.

S-a urmărit conturarea unei echități spațiale, în sensul menținerii unui echilibru al ofertei turistice antropice, dar și al bazei materiale turistice. Spre exemplu, se propune existența unităților de cazare de tip hotel, a unui complex de agrement, a unor muzee, în fiecare stațiune. De asemenea se impune extinderea unor evenimente cu atractivitate turistică existente la nivelul întregului cluster.

Existând factori naturali de cură pe areale întinse, măsurile cu privire la acest aspect urmăresc, de asemenea, și protecția mediului punându-se bazele policentricității relaționale ce implică eficiență economică, echitate spațială, dezvoltare durabilă. După măsurile de creionare a ofertei turistice din cadrul viitorului cluster a fost realizat brandul turistic Moinești-Târgu Ocna-Slănic Moldova ce a urmărit identificarea, valorificarea și promovarea avantajelor competitive pe care le deține față de alte destinații turistice, iar apoi s-a decelat planificarea procesului de promovare (turistică și științifică) în vederea atragerii unor segmente ale populației de diferite vârste, cu alte motivații decât cele de tratament (loisir, destindere), respectiv cu scopul de a atrage medici și cercetători în domeniu în vederea eficientizării procedurilor de tratament.

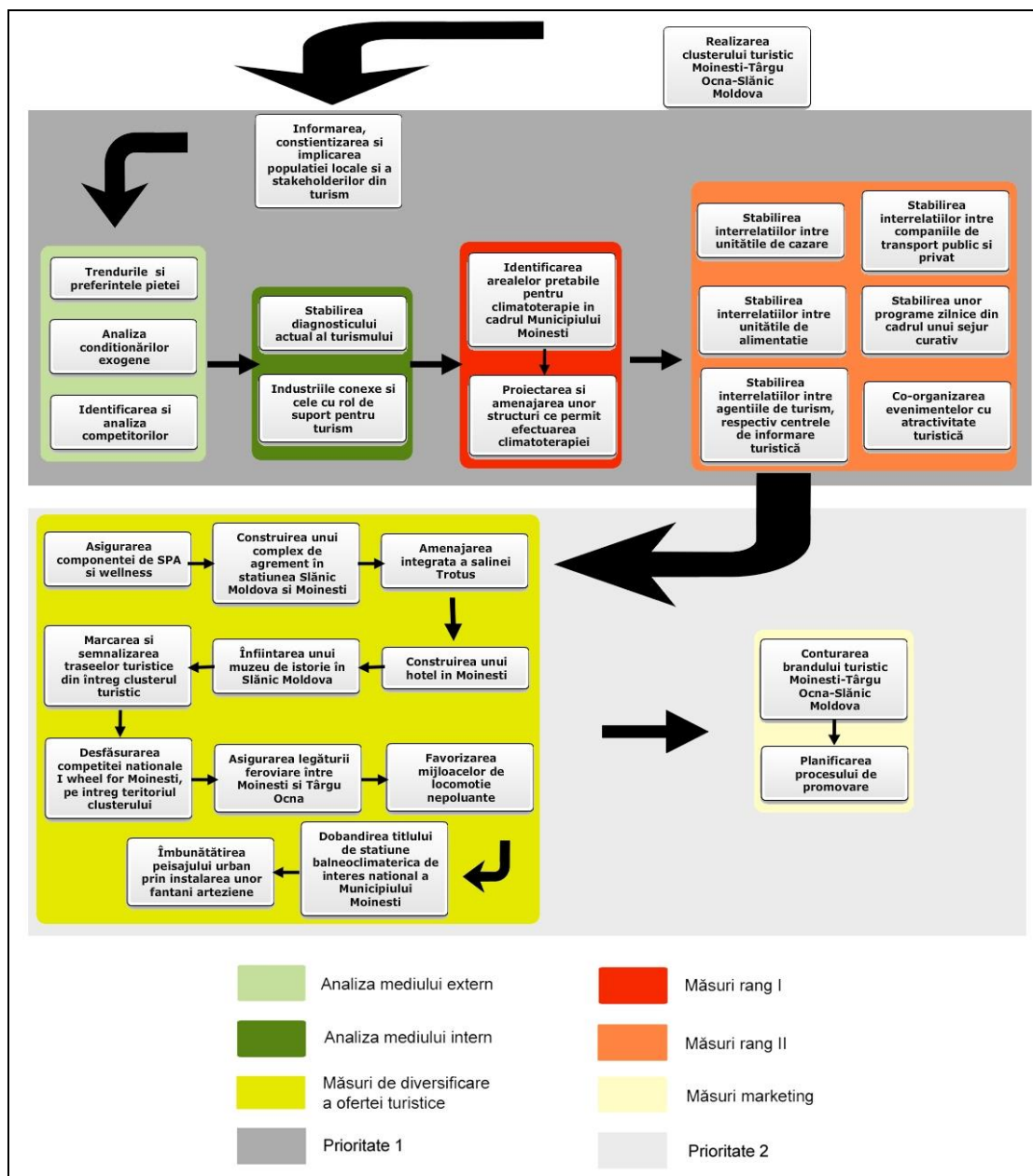

Fig. 8. Conceperea clusterului turistic Moinești-Târgu Ocna și Slănic Moldova pe baza unui model de dezvoltare policentrică

CONCLUZII

În concluzie, clusterul turistic propus care se dorește a funcționa pe principiile dezvoltării policentrice, din punctul de vedere al subsemnatului, este capabil să satisfacă o gamă largă de turiști datorită diversității ofertei sale turistice. În primul rând oferă mai multe modalități de tratament bazat pe factorii terapeutici naturali ce acoperă o multitudine de afecțiuni.

Chiar dacă oferta curativă a fiecărei localități se bazează pe o modalitate de tratament distinctă, deoarece cele trei studii de caz dețin un factor natural de cură comun, atât Moinești, cât și Târgu Ocna pot oferi servicii de hidroterapie. În acest sens, complementaritatea ofertelor turistice nu va avea de suferit, deoarece valorile terapeutice ale apelor minerale din localitățile menționate anterior nu sunt la nivelul celor de pe Valea Slănicului, iar turistul care va avea prescrisă efectuarea hidroterapiei va alege doar Slănic Moldova.

În al doilea rând, clusterul turistic propus este capabil să ofere numeroase servicii prin care turiștii să beneficieze de agrement, relaxare, experiențe noi. Astfel, poate atrage și mulțumi turiști cu preferințe și motivații diferite față de cele cu referire la tratament: drumeții, participare la evenimente culturale, științifice, practicarea a diferite sporturi, vizitarea împrejurimilor.

În opinia subsemnatului, având în vedere condițiile socio-economice actuale ale României, propunerea cu care a venit actuala lucrare științifică reprezintă una dintre puținele șanse în care o destinație turistică, care se axează pe turismul curativ, să dețină o ofertă turistică atât de diversificată și care să se afirme la nivel internațional.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Anghel, V. (2002), *Moinești- 565 de ani de la prima atestare documentară- Compendiu de Geografie și Istorie locală*;
2. Apostu, Claudia (2005), *Apele minerale Moinești*, Manuscris;
3. Ban, Olimpia (2005), *Noile motivații de consum turistic*, Analele Științelor Economice, Vol. 2005- Turism durabil;
4. Beaujeu-Garnier, J., Chabot, G. (1963), *Traite de Geographie Urbaine*, Librairie Armand Colin, Paris;
5. Beaujeu-Garnier, Chabot, G. (1971), *Urban Geography*, Longmans, London;
6. Benedek, J., (2004), *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
7. Beni, M. (2003), *Globalização do Turismo: Megatendências do Sector e a Realidade Brasileira*, Editora Aleph, São Paulo;
8. Beritelli, P., Reinhold, S. (2009), *Explaining decision for change in destination. The garbage can model in action*, *Managing Change in Tourism*, p. 137-152, Berlin;
9. Berlescu, Elena (1971), *Stațiunile balnearea de-a lungul timpului și azi*, Ed. Medicală, București;
10. Berlescu, Elena (1982), *Dicționar enciclopedic medical de balneologie*, Ed. Științifică și Enciclopedică București;
11. Bernini, C. (2009), *Convention industry and destination clusters: Evidence from Italy*, *Tourism Management*, Vol. 30(6), p. 878-889;
12. Bierzynski, Alyssa (2011), *Destination Branding and First Impressions. Analysis of Grenada's Tourism Promotion*, *Lucrare de Disertație în Comunicarea Publică la Facultatea de Comunicare, American University, Washington, D.C.*;
13. Blazejczyk, K. (2009), *Bioclimatic Principles of Health Tourism*, *Conference Reports of Yamanashi Institute of Environmental Sciences*, Vol 20, p. 28-43;
14. Blažević, B., Peršić M. (2007), *Assessing the Kvarner Tourism*, *Tourism and Hospitality Management*, No. 1, p. 1-260.
15. Bramwell, B., Lane, B. (2000), *Collaboration and Partnerships in Tourism Planning*, in Bramwell, B. And Lane, B. (Eds), *Tourism collaboration and partnerships. Politics, practice and sustainability*, Channel View Publications, Clevedon, p. 1-19;
16. Ciangă N. (1986), *Valorificarea potențialului turistic natural din Carpații Orientali*, în vol „Probleme de Geografie Aplicată ”, Cluj-Napoca;
17. Ciangă, N. (2007), *România. Geografia turismului*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
18. Ciangă, N. (2008), *Turismul din Carpații Orientali. Studiu de Geografie Umană*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
19. Ciangă, N., Dezsi, Ș. (2007), *Amenajare turistică*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
20. Cocean, P. (1996), *Geografia Turismului*, Ed. Carro, București;
21. Cocean, P. (2002), *Geografie Regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
22. Cocean, P., Dezsi, Șt. (2001), *Prospectare și Geoinformare Turistică*, Ed. Didactică și Pedagogică, București;
23. Cocean, P., Dezsi, Șt. (2009), *Geografia Turismului*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
24. Cocean, P., Zotic, V., Puiu, V., Moldovan, C. (2010), *Amenajarea teritoriului suburban al Municipiului Bistrița*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
25. De Freitas CR (2003), *Tourism climatology: evaluating environmental information for decision making and business planning in the recreation and tourism sector*, *Int. J. Of Biometeorology*, Vol. 48, p. 45-54;

26. De Goei, B., Burger, M.J., van Oort, F.G., Kitson, M. (2010), *Functional polycentrism and urban network development in the Greater South East, United Kingdom: Evidence from Commuting Networks, 1981-2001*, Regional Studies, Vol. 44(9), pp. 1149-1170;
27. Decrop, A. (2010), *Contemporary tourist behaviour: yourself and others as tourists*, Annals of Tourism Research, Vol. 37(2), p.568-569;
28. Dezsi, Șt. (2008), *Value estimation of tourism potential and material base in Lăpușului Land in the perspective of regional tourist arrangements*, GeoJournal of Tourism and Geosites, Vol. 1(1), p. 48-62;
29. Gaman, G., Nistoreanu P. (2015), *The stimulating offer of rural tourism in Buda village, Berzunți County; Possibilities of (re)adaptation regarding the modern tourist preferences*, Analele Universității din Oradea, Seria Geografie, Vol. 25(1), 46-58;
30. Gaman, G., Răcășan, Bianca (2015), *Transport Accessibility as a Factor for Tourist Flow Augmentation*, Journal of Settlements and Spatial Planning (în curs de recenzare);
31. Garreau, J. (1992), *Edge City: Life on the new frontier*, Doubleday, New York;
32. Geić, S. (2010), *Menadžment selektivnih oliko turizma*, Sveučilište u Splitu, Split;
33. Geppert, Anna (2009), *Polycentricity: can we make it happen? From a concept to its implementation*, Urban Research & Practice, Vol. 2(3), p. 251-268;
34. Gherasim, V. (2011), *Potențialul turistic al Depresiunilor Sibiului și Făgărașului*, Teză de Doctorat, Facultatea de Geografie, Universitatea București;
35. Hoppe, P. (1999), *The physiological equivalent temperature- a universal index for the biometeorological assessment of the thermal environment*, Int J Bio Vol. 43, p. 71-75;
36. Hospers, G., Desrochers, P., Sautet, F. (2009), *The next Silicon Valley? On the relationship between geographical clustering and public policy*, Int Entrep Manag. Journal, Vol. 5, p. 285-299;
37. Huybers, T., Bennett, J., (2003), *Inter-Firm Cooperation and Nature-Based Tourism Destinations*, The Journal of Socio-Economics, Vol. 32, p. 571-587;
38. Ianoș, I. (1987), *Orașele și organizarea spațiului geografic*, Edit. Academiei, București;
39. Ianoș, I. (2000), *Territorial systems: a geographical approach*, Ed. Tehnica, București;
40. Ianoș, I. (2006), *Socio-Economic Effects of the Regional Development on National Minorities. Banat Provence as Case Study*, Wiener Osteuropa Studien, Vol. 21, p. 80-98;
41. Ichim, D. (1983), *Zona etnografică Trotuș*, Ed. Sport-Turism, București;
42. Ielenicz, M., Laura, Comănescu (2006), *România- Potențial Turistic*, Ed. Universitară, București;
43. Nistoreanu, P., Mihai Ovidiu, T. (2008), *Modern means of promoting tourism destinations*, Amfiteatru Economic, No. 2, p. 265-270, ISSN: 1582-9146;
44. Nistoreanu, P., Mihai Ovidiu, T. (2008), *The Relationship Between The Integrated Tourism Development of a Region and The Respective Local Communities of Romania. A Moral Approach*, Amfiteatru Economic, Vol. 10(23), p. 41-45, ISSN: 1582-9146;
45. Popescu, Claudia (2010), *Industrial Clusters and Regional Development in Romania*, Human Geographies- Journal of Studies and Research in Human Geography, Vol. 4.2, p. 17-34;
46. Porter, M. (2000), *Location, Competition and economic Development: local Clusters in a Global Economy*, Economic Development Quarterly, Vol. 14(1), p. 7-20;
47. Porter, M. (2003), *The Economic Performance of Regions*, Regional Studies, Vol. 37(6/7), p. 549-578;
48. Ritchie, J.R.B., Ritchie, J.B.R. (1998), *The Branding of Tourism destination. Past Achievements and Future Challengers*, Proceedings of the 1998 Annual Congress of the International Association of Scientific Experts in Tourism, Destination Marketing: Scopes and Limitations, edited by Peter Keller, Marrakeck, Morocco: International Association of Scientific Experts in Tourism, 1998, p. 89-116;
49. Rocha, H. (2004), *Entrepreneurship and Development: the Role of Clusters*, Small Business Economics, Vol. 23, p. 363-400;

50. Rosenfeld, S. (1996), *Overachievers, Business Clusters that Work: Prospects for Regional Development*, Chapel Hill, NC: Regional Technology Strategies;
51. Rosenfeld, S. (1997), *Bringing Business Clusters into the Mainstream of Economic Development*, European Planning Studies, Vol. 5(1), p. 3-23;
52. Scott, D., Gossling, S., Hall, CM. (2012), *International tourism and climate change*, WIREs Climate Change Vol. 3, p. 212-232;
53. Selin, S. (1999), *Developing a Typology of Sustainable Tourism Partnerships*, Journal of Sustainable Tourism, Vol. 7(3/4), p. 260-273;
54. Simmie, J., Sennett, J. (1999), *Innovation in the London Metropolitan Region*, in Hart, D., Simmie, J., Wood, P., Sennett, J., *Innovative Clusters and Competitive Cities in the UK and Europe*, Working Paper 182, Oxford Brookes School of Planning;
55. Simmie, J. (2004), *Innovation and Clustering in the Globalised International Economy*, Urban Studies, Vol. 41(5/6), p. 1095-1112;
56. Smeral, E. (1998), *The Impact of Globalization on Small and Medium Enterprises: New Challenges for Tourism Policies in European Countries*, Tourism Management, Vol. 19(4), p. 371-380;
57. Sonmez, S., Apostolopoulos, Y. (2000), *Conflict Resolution Through Tourism Cooperation? The case of the Partitioned Island-State of Cyprus*, Journal of Travel&Tourism Marketing, Vol. 9(3), p. 35-48;
58. Stoica, C. (2008), *Valea Troișului. Enciclopedie*, Ed. Magic Print, Onești;
59. Swann, P., Prevezer, Martha (1996), *A comparison of the dynamics of industrial clustering in computing and biotechnology*, Research Policy, Vol. 25(7), p. 1139-1157;
60. Vandermotten, C., Halbert, L., Roelandts, M., Cornut, P. (2008), *European Planning and the polycentric consensus: Wishful thinking?*, Regional Studies, Vol. 48(2), p. 1205-1217;
61. Vasanen, A. (2013), *Functional Polycentricity: Examining metropolitan spatial structure through the connectivity of urban sub-centres*, Urban Studies, Vol. 49(16), p. 3627-3644;
62. Veneri, P. (2010), *Urban Polycentricity and the Costs of Commuting: Evidence from Italian Metropolitan Areas*, Growth and Change, Vol. 41(3), p. 403-429;
63. Wet, T., Wen-hui, Z., Yan, H. (2005), *Urban Tourism Research Methodology*, Chinese Geographical Science, p. 173-178;